

2013
**METŲ
VEIKLOS
ATASKAITA**

VILNIUS
2014

Vilniaus g. 27, LT-01402 Vilnius
Tel. (8 5) 212 43 96
Faks. (8 5) 261 08 67
El. paštas vtek@vtek.lt

TURINYS

Ižanga	4
Veiklos aplinka	5
1. PREVENCIJA	7
1.1. Privačių interesų deklaravimas	7
1.2. Teiktos rekomendacijos	9
1.3. Informacija apie pretendentų į valstybinę tarnybą reputaciją	12
1.4. Švietimas	13
1.5. Savivaldybių tarybų etikos komisijų veiklos apžvalga	14
1.6. Tarptautinis bendradarbiavimas	16
2. KONTROLĖ	18
2.1. VTEK tyrimai	18
2.2. Valstybės ir savivaldos institucijų tyrimai	23
2.3. Registruotos lobistinės veiklos priežiūra	25
2.4. Teismuose nagrinėtos bylos	26
Komisijos siūlymai dėl VTEK veiklos	27

IŽANGA

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – Komisija, arba VTEK) yra Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga kolegiali kontrolės (priežiūros) institucija, kuri savo veiklos tikslą supranta kaip pagalbą viešajame sektoriuje (valstybinėje tarnyboje) pareigas einantiems asmenims laikantis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo elgtis taip, kad visuomenė jais pasitikėtų. Komisija taip pat vykdo registruotos lobistinės veiklos (poveikio teisės aktų leidybai) priežiūrą.

Komisijos veiklos principai – pagarba žmogui ir valstybei, teisėtumas, nešališkumas, skaidrumas, viešumas ir atskaitomybė.

Ataskaitiniu 2013 m. laikotarpiu Komisiją sudarė penki Lietuvos Respublikos Seimo paskirti nariai: Gražina Imbrasienė, Dalia Paulauskaitė, Elena Vaitiekienė, Virginijus Kanapinskas ir Deividas Rimkevičius. Nesant paskirto Komisijos pirmininko, jo pareigas įstatymo nustatyta tvarka nuo 2012 m. lapkričio 8 d. eina Gražina Imbrasienė.

Siekdama įgyvendinti jai pavestus tikslus Komisija veikia dviejose viena kitą papildančiose srityse, vykdydama:

1) interesų konfliktų ir korupcijos viešajame sektoriuje prevenciją, t.y. koordinuoja ir užtikrina privačių interesų deklaravimo procesą, teikia informaciją apie asmenų patikimumą ir rekomendacijas bei metodinę pagalbą dėl tinkamo tarnautojų elgesio, organizuoja aktyvią šviečiamąją veiklą ir pan. Europos Komisija 2014 m. vasario 3 d. antikorpūcinėje ataskaitoje siūlo stiprinti VTEK galias, kad minėtos prevencinės kovos su korupcija priemonės būtų dar aktyviau taikomos; **2) tarnybinės etikos nuostatų ir skaidraus poveikio teisės aktų leidybai kontrolę**, t. y. prižiūri į korupcijos prevenciją orientuotų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje bei Lobistinės veiklos įstatymų nuostatų vykdymą. Įgyvendindama minėtų teisės aktų nuostatas Komisija kontroliuoja, kad valstybinėje tarnyboje sprendimai būtų priimami skaidriai ir nešališkai, vykdo registruotų lobistų veiklos priežiūrą. Šiais klausimais Komisija priima individualius sprendimus.

Lietuvos teisės doktrina pripažįsta, kad Viešųjų ir privačių interesų derinio valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatos apima pakankamai platų viešajame sekto-

riuje dirbančių asmenų ratą, kompensuojantį ribotą Valstybės tarnybos įstatymo poveikį valdžios atstovams. Todėl šis įstatymas yra vienas iš pagrindinių teisės instrumentų siekiant valstybės pareigūnų nepriekaištingo teisei ir moralės bei etikos principams elgesio (Andruškevičius A. Administracinė teisė. Vilnius, 2008, p. 103).

Komisija atlieka tyrimus ir priima teisinių padarinių sukeliančius sprendimus dėl aukščiausias pareigas valstybėje einančių asmenų elgesio. Tokie sprendimai sulaukia didelio visuomenės susidomėjimo, kita vertus, viešojoje erdvėje formuojasi nuomonė, kad Komisijos veikla apima tik viešojo sektoriaus asmenų tarnybinio elgesio kontrolės ir priežiūros procedūras. Toks itin supaprastintas požiūris tik mažą dalimi atspindi Komisijai keliamus tikslus, institucijos paskirtį ir jos atliekamus darbus. Komisijos, kaip korupcijos prevenciją viešajame sektoriuje vykdyti įsteigtos institucijos, patirtis leidžia teigti, kad tarnybinės etikos specialistų darbas, nors ir ne toks matomas nei policininko, gaisrininko ar gydytojo, saugo valstybę nuo neskaidrių privačių asmenų ar jų grupių interesų poveikio, sudaro palankesnes sąlygas verslui, kuria pasitikėjimą valdžia ir Lietuvos valstybe.

Siekiant minėtų tikslų itin reikšmingos yra Komisijos vykdomos prevencijos priemonės. Todėl manome, kad būtina joms skirti kiek įmanoma daugiau dėmesio ir pastangų. Regis, tuo jau neabejoja ne tik tarptautinė bendruomenė, bet ir ambicingus kovos su korupcija planus kuriančios atsakingos Lietuvos institucijos. Mūsų patirtis rodo, kad prevencinės priemonės yra apčiuopiamai naudingos ir teikia išties gerų rezultatų. Deja, valstybė šiai sričiai neskiria pakankamo finansavimo, o kai kurioms Komisijos plėtojamos prevencinėms veikloms, kaip antai švietimui, privačių interesų deklaravimo sistemos palaikymui, jis iš esmės yra nulinis. Todėl Komisija matytų galimybę patenkinti pagrįstą didesnio finansavimo poreikį dalyvaujant naujojo periodo Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų planavimo programose. 2013 m. Komisijos nuveiktus darbus pristatome šioje ataskaitoje, kurią vadovaudamiesi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 19 straipsnio pirmąja dalimi teikiame Lietuvos Respublikos Seimui.

VEIKLOS APLINKA

Komisijos galimybes vykdyti tarnybinės etikos normų pažeidimų prevenciją ir atitinkamą kontrolę nulemia įstaigos veiklos teisinė bei organizacinė aplinka.

Teisinė aplinka nustato teisės aktais suteiktas galias veikti, organizacinė – valstybės biudžeto finansavimu ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo nuostatomis bei Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu nustatytą Komisijos ir ją aptarnaujančio sekretoriato struktūrą, kitaip tariant, žmogiškąsias ir finansines išgales atlikti jai pavestas funkcijas.

Komisijos kompetencija nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje, Korupcijos prevencijos, Lobistinės veiklos įstatymų, Valstybės politikų elgesio kodekso ir juos įgyvendinančių poįstatyminių teisės aktų nuostatose.

Komisijai pavesta vykdyti tokius darbus:

- tirti tarnybinio elgesio nuostatų pažeidimus;**
- pavesti tyrimus atlikti valstybės ir savivaldybių institucijoms, kontroliuoti jų įgyvendinimą;**
- stebėti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų veiklos etiškumą;**
- teikti rekomendacijas tarnautojams ir jų vadovams dėl tinkamo tarnybinio elgesio;**
- teikti metodinę pagalbą valstybės politikų elgesio kontrolės subjektams;**
- užtikrinti elektroninės privačių interesų deklaravimo sistemos veikimą;**
- analizuoti tarnybinės etikos problemas ir teikti pasiūlymus dėl teisės aktų tobulinimo;**
- rengti ir įgyvendinti tarnybinio elgesio nuostatų pažeidimų prevencijos priemones;**
- teikti informaciją apie pretendentų į valstybinę tarnybą reputaciją;**
- vykdyti registruotų lobistų veiklos priežiūrą;**
- organizuoti švietimą ir skleisti informaciją apie tarnybinės etikos nuostatų naudą kuriant pažangų viešąjį valdymą.**

Teisinė aplinka Komisiją apibrėžia kaip valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų ir institucijų, vykdančių korupcijos prevenciją, socialinį partnerį. Toks pat Komisijos statusas nurodytas ir Korupcijos prevencijos įstatyme, kuriame VTEK įvardijama kaip viena iš svarbiausių šią veiklą vykdančių institucijų.

Lietuvos Respublikos Seimas, 2013 m. lapkričio 26 d. nutarimu pritaręs Komisijos 2012 m. veiklos ataskaitai, taip pat pasiūlė veiklą orientuoti į prevencines iniciatyvas. Tokie veiklos prioritetai iš esmės atitinka ir Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 m. Veiklos programos 72 ir 432 punktų nuostatas. Tarptautinės organizacijos (Pasaulio bankas, Ekonominės plėtros ir bendradarbiavimo organizacija bei kt.) prevencines kovos su korupcija ir interesų konfliktais viešajame sektoriuje priemones taip pat pabrėžia esant prioritetines.

Apie galimybes vykdyti prevencinę veiklą ir apie realų tos veiklos poreikį Komisija išsamiai kalba šioje veiklos ataskaitoje. Čia nurodytinos valstybės biudžeto finansavimu apibrėžtos galimybės. 2013 m. Komisijai iš viso skirta 1 352 tūkst. Lt. Pabrėžtina, kad nurodytas finansavimas neapima elektroninei privačių interesų deklaravimo sistemai palaikyti ir tarnautojų švietimui būtinų skirti lėšų. Abi šios sritys, atsižvelgiant į Komisijos matomus realius visuomenės poreikius ir lūkesčius, turėtų tapti prioritetinėmis. Deja, Komisijai skiriamas finansavimas neleidžia tų poreikių ir lūkesčių patenkinti visa apimtimi.

Komisiją aptarnauja Sekretoriatas, kurio struktūra po ankstesniais metais atliktos Komisijos sekretoriato reorganizacijos, t. y. panaikinus Tarnybinės etikos normų pažeidimų prevencijos, Tarnybinės etikos normų pažeidimų tyrimo, Deklaracijų tvarkymo, personalo ir ūkio skyrius, yra horizontalioji. Sekretariate pareigas eina 12 (11,75 etato) asmenų – valstybės tarnautojų ir darbo sutartininkų (į šį skaičių neįskaičiuotos motinystės atostogų išėjusios Sekretoriato darbuotojos).

Esant mažam darbuotojų skaičiui ir horizontaliajai organizacinei struktūrai, nedidėja įstaigos administravimui skiriamo darbo užmokesčio fondo naudojimas ir galima sutaupyti lėšas skirti veikloms, tiesiogiai susijusioms su komisijos įgyvendinimu, tačiau dėl to su įstaigos valdymu susijusias funkcijas tenka perskirstyti

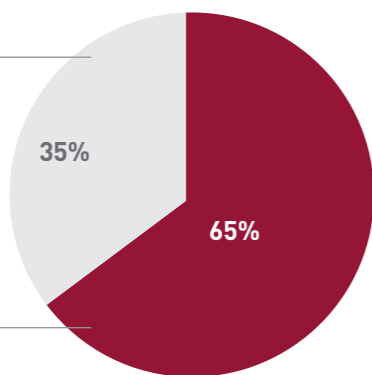
įstaigos misiją tiesiogiai įgyvendinantiems darbuotojams.

Pabrėžtina, kad didelė su įstaigos valdymu susijusių darbo sąnaudų dalis yra būdinga visoms horizontalios valdymo struktūros, nedidelio biudžeto ir mažą personalą turinčioms įstaigoms. Teisės aktai imperatyviai nustato būtinąsias valdymo veiklas, – nuo finansų valdymo ir viešųjų pirkimų organizavimo iki informacinės saugos reikalavimų užtikrinimo, kurias visos įstaigos privalo atlikti vienodai, nepriklausomai nuo jų dydžio. Komisija 2013 m. su įstaigos valdymu ir infrastruktūros palaikymu susijusioms funkcijoms taip pat privalėjo skirti daugiau nei trečdalį darbo sąnaudų.

Darbo krūvio paskirstymas

Vidaus administravimas, atstovavimas

Tiesioginis misijos įgyvendinimas

Ataskaitiniais metais didelių darbo sąnaudų pareikalavo su elektroninio deklaravimo sistemos palaikymu susiję darbai. Ypač daug laiko skirta asmenų konsultavimui telefonu. Nuo 2013 m. rugpjūčio vykdėme darbo laiko, reikalingo konsultavimo veiklai, sąnaudų apskaitą. Nustatėme, kad per penkis mėnesius į Komisiją telefonu buvo kreiptasi 5 490 kartų. Vieno skambučio vidutinė trukmė – aštuonios su puse minutės. Taigi per pusę metų (įvertinant kasmetines mėnesio trukmės darbuotojų atostogas) vien konsultavimui telefonu buvo skirta beveik 780 valandų, arba beveik 100 darbo dienų.

Komisijai 2013 m. pateikta per 110 000 elektroninių privačių interesų deklaracijų, kurias pildantys

asmenys daugiausia ir skambindavo norėdami konsultacijų. Todėl manome, kad vien tik konsultavimo privačių interesų deklaravimo klausimais funkcijai bei nuolatiniam informacinės telefono linijos veikimui užtikrinti Komisijai yra būtinas bent vienas papildomas valstybės biudžeto lėšomis finansuojamas specialisto etatas. Ataskaitiniais metais tokiam darbo aplinkos pasikeitimui Komisija nebuvo pasirengusi, todėl siaurėjo jos galimybės veikti kitose prevencinio darbo (pavyzdžiui, švietimo) srityse.

Tarnybinė etika – tai gero administravimo pagrindas, patikimas instrumentas esminėms viešojo administravimo sritims tobulinti, nes, nors ir neįteikdama iš karto matomo rezultato, didina tikimybę, kad priimami sprendimai bus kokybiškesni ir užtikrins pasitikėjimą valdžia.

Turime vilties, kad šioje ataskaitoje pateikta informacija ir Komisijos įžvalgos sprendimus priimančioms asmenims taps praktiniu įrankiu kuriant ir puoselėjant pažangią, visuomenės pasitikėjimo vertą valstybinę tarnybą.

1. PREVENCIJA

1.1 PRIVAČIŲ INTERESŲ DEKLARAVIMAS

Europos Komisija 2014 m. vasario 3 d. ataskaitoje siūlo antikorupcinę padėtį Lietuvoje taisyti gerinant privačių interesų deklaravimo procesą.

Remdamiesi savo veiklos ir tarptautinės bendruomenės patirtimi drįstame teigti, kad privačių interesų deklaravimo, ypač viešojo, prievolė yra viena iš veiksmingiausių priemonių, patikimai užkardanti interesų konfliktus ir korupciją viešajame sektoriuje.

Deklaravimo procesas yra techninis, bet jo kuriamas rezultatas – prevencinis. Komisijos pastebėjimu, netinkamai deklaruotų privačių interesų atvejus ir atskirų tarnautojų negebėjimą atpažinti bei išvengti iškilusių interesų konflikto situacijų sieja labai aiškus tiesioginis priežastinis ryšys. Asmeniui, apgalvojusiam visus savo turimus privačius interesus ir juos nurodžiusiam deklaracijoje, paprastai būna aišku, nuo kokių sprendimų jis privalo nusišalinti. Be to, privačių interesų deklaravimas reikšmingai prisideda kuriant ir palaikant tarnybinės etikos infrastruktūrą, nes į šį procesą įsitraukia ne tik atitinkamos valstybės ir savivaldos institucijos, bet, per kontrolės mechanizmus, ir visa visuomenė (plačiau žr. ataskaitos dalyje „Valstybės ir savivaldos institucijų tyrimai“).

Privačių interesų deklaracijos tikslas – atskleisti valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens privačius ryšius, santykius su kitais asmenimis bei finansinio pobūdžio įsipareigojimus. Tokių įsipareigojimų finansinė išraiška ar tarnautojo pajamų pagrįstumas, nėra Komisijos apskaitomi ir jos kontroliuojami.

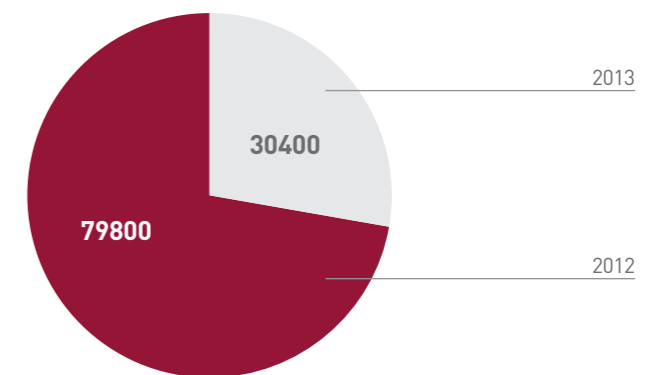
Ataskaitiniais metais vienas iš Komisijos tikslų buvo prieš pusantrų metų įdiegto elektroninio privačių interesų deklaravimo proceso plėtra. Per itin trumpą laiką iš esmės visuotinai atsisakyta „popierinės formos“, Komisijos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos pastangomis privačius interesus deklaruojantiems asmenims pasiūlytas elektroninis šių dokumentų pildymo, tikslinimo ir pateikimo būdas. Išimtį sudaro tik įslaptinti asmenys ir operatyvinės veiklos subjektai. Kalbant apie elektroninio privačių interesų deklaravimo pranašumą, verta paminėti prevencinį ir ekono-

minį aspektus. Elektronine forma pateiktose deklaracijose privačių interesų neįmanoma nurodyti atgaline data, sistema taip pat nepriima ir visiškai tuščių ar su kritinėmis klaidomis pateiktų deklaracijų. Su tokiais atvejais Komisija susidurdavo prieš pradėdant veikti elektroninei sistemai. Ekonominę naujosios sistemos naudą įrodo Valstybės kontrolės dar 2011 m. atlikti skaičiavimai, kad jos administravimas ir kontrolė Lietuvos valstybei dabar kainuoja tris kartus mažiau, nei popierinių dokumentų laikais (2012 m. spalio 25 d. Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo valstybinio audito ataskaita).

Taigi galima teigti, kad elektroninis privačių interesų deklaravimas yra pigiausia iš galimų alternatyvų, ko gero, veiksmingiausiai užtikrinantis viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją. Be to, atsižvelgiant, kad iš esmės visos Lietuvoje teikiamos viešosios paslaugos jau yra perkeltos į elektroninę erdvę ir ten sėkmingai veikia, morališkai pasenęs ir visuomenės poreikių nebeatitinkantis „popierinis“ privačių interesų deklaravimas, mūsų manymu, diskredituotą pačią kovos su korupcija idėją.

Kiekybinės pastarųjų dvejų metų privačių interesų deklaravimo tendencijos pateikiamos lentelėje:

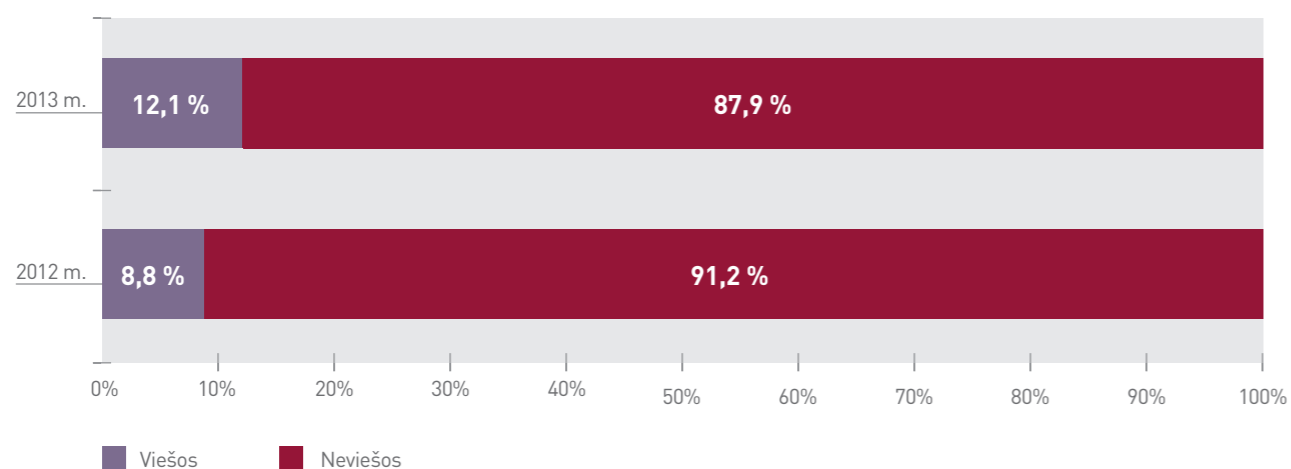
Pateikta elektroninių deklaracijų

2013 m. deklaracijas pildė 20 600 asmenų, teikę 30 400 pirminių ar papildytų (patikslintų) dokumentų. Komisijos duomenimis, pirminių deklaracijų turinys tikslintas (papildytas) 10 000 kartų, – apie 30 deklaracijų kasdien.

Statistika. Du iš trijų asmenų privačius interesus deklaruoja vėluodami

Išaugo viešai skelbiamų elektroninių deklaracijų skaičius:

Ataskaitinių metų statistika patvirtina tendenciją, kad privačių interesų deklaracijose daug dažniau fiksuojami valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų (ar jų sutuoktinių) sudaryti sandoriai, gautos (teiktos) dovanos ar paslaugos, negu aplinkybės ar asmenys (interesų grupės), dėl kurių jiems gali kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktas.

Komisijos duomenimis, apie du trečdaliai valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų per nustatytą vieno kalendorinio mėnesio terminą nesugeba užpildyti pirminės, o duomenims keičiantis – patikslintos privačių interesų deklaracijos. Tokio nerūpestingumo priežastys yra ne tik užmaršumas, bet ir vis dar gajus klaidingas įsitikinimas, kad privačių interesų deklaracijos esančios metinės, todėl jas pildyti reikia tik kartą per metus, kartu su pajamų ir turto deklaracijomis. Pasigedusi privačių interesų deklaracijos Komisija asmenį pirmiausia tik įspėja. Paprastai tokiu atveju deklaracijos yra pateikiamos nedelsiant. Tačiau pasitaiko ir piktybiško nedeklaravimo atvejų. 2013 m. Komisija kreipėsi į teismą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo dviem privačių interesų nedeklaravusiems asmenims, nustačiusi, kad jie taip elgėsi sąmoningai.

Manytina, kad privačių interesų deklaravimo viešumo sklaida, įtraukiant į deklaracijų kontrolės procesus žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę, yra reikšminga ir neabejotinai prisideda kuriant pažangų viešąjį valdymą. Komisija 2012 m. veiklos ataskaitoje detalai ir argu-

mentuotai nurodė esmines problemas, kylančias siekiant palaikyti elektroninės privačių interesų deklaravimo sistemos veikimą. Ataskaitiniais metais tos problemos ne tik nebuvo pašalintos, bet dar labiau įsišaknijo.

Problemy Komisijai kyla todėl, kad jos atliekamai funkcijai užtikrinti Lietuvos valstybė, kurianti ambicingas programas korupcijai viešajame sektoriuje pažaboti ir turinti rimtų įsipareigojimų tarptautinei bendruomenei, neskiria būtino finansavimo. Be to, Komisija įžvelgia poreikį kiek galima greičiau tobulinti teisinį šių santykių reglamentavimą.

Komisija 2013 m. prašė jai skirti papildomą finansavimą, būtiną palaikyti esamos elektroninės privačių interesų deklaravimo sistemos veikimą. Deja, šiam tikslui reikiamos lėšos nebuvo skirtos. Pabrėžtina, kad privačius interesus deklaruoti privalančių asmenų sąrašas nuolat plečiamas (2000 m. viešai deklaravo apie 1 500 asmenų, o 2012 m. pateikta 80 000 deklaracijų), todėl Komisija, nors ir stokodama tam lėšų bei pajėgų, privalo ne tik užtikrinti esamą sistemos funkcionalumą, bet jau dabar galvoti apie neišvengiamą, investicijų reikalaujančią kiekybinę ir kokybinę jos plėtrą.

Ataskaitiniais metais Komisijai buvo pateikti suderinti keli Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo projektai, siūlantys ne tik įtvirtinti nuostatą dėl viešo privačių interesų

Problema. Privačių interesų deklaravimo sistema reikalauja didesnio valstybės finansavimo ir aiškesnio teisinio reglamentavimo

deklaravimo, bet ir gerokai išplėsti deklaruojančiųjų asmenų sąrašą, įtraukiant į juos medicinos darbuotojus, antstolius, notarus. Tačiau šias įstatymo pataisas rengiančios institucijos „pamiršta“ nurodyti, jog už šios prievolės tinkamo įgyvendinimo priežiūrą (kontrolę) ir jos techninį bei organizacinį užtikrinimą atsakingai Komisijai neišvengiamai kils dar didesnis papildomo finansavimo poreikis.

Šiuo metu visiems valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims aptarnauti, jiems deklaruojant privačius interesus, – konsultuoti, mokyti, sistemai programuoti, klaidoms taisyti ir daugeliui kitų su tuo susijusių funkcijų Komisija tegali skirti vos pusantro patarėjo ir informacinių technologijų specialisto etato. To akivaizdžiai per mažai.

Papildomas biudžeto finansavimas Komisijai itin reikalingas ir plėtojant informacinę privačių interesų deklaravimo, t. y. administravimo valstybių ir savivaldos institucijose, sistemą. Reikalingos tinkamos sąlygos palaipsniui diegti specialias apskaitos, privačių interesų analizės ir interesų konfliktų rizikos nustatymo funkcijas. Tačiau tam taip pat būtina: - Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymą papildyti aiškiais nuostatomis apie privačių interesų deklaravimo tikslus, įtvirtinti elektroninį deklaravimą, aiškiai apibrėžti deklaruojamus duomenis ir jų viešinimo tvarką;

- įtvirtinti įstatymine nuostatą dėl nuolatinės konsultavimo sistemos pagrindų;

- plėtoti bendradarbiavimą su Valstybine mokesčių inspekcija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, valstybės įmone Registrų centru, Sodra, Gyventojų registro tarnyba, siekiant tarnautojų deklaruotų privačių interesų duomenų pagrindu sukurti automatinę interesų konfliktų rizikos nustatymo sistemą. Atitinkamas institucijas įpareigoti padėti Komisijai vykdyti tokių rizikų nustatymo procedūras.

Manytume, kad šios pastabos atitinka Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. lapkričio 26 d. nutarimo, kuriuo buvo patvirtinta praėjusių metų Komisijos veiklos ataskaita, nuostatą – Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui teikti siūlymus dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų, reglamentuojančių privačių interesų deklaravimą, tvarkos.

1.2. TEIKTOS REKOMENDACIJOS

Dėl galimo viešųjų ir privačių interesų konflikto prevencijos

Viena iš svarbiausių Komisijos ataskaitiniais metais nuosekliai vykdytų prevencinių priemonių – valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims ir jų vadovams teikti tinkamo tarnybinio elgesio rekomendacijas. Vien raštu pateikta daugiau nei 80 individualių rekomendacijų.

Be to, suinteresuoti asmenys nuolat įvairiais būdais – telefonu, elektroniniais laiškais, atvykę į Komisijos administracines patalpas ir pan. – konsultuojami ir dėl konkrečių jiems kylančio interesų konflikto situacijų (dalyko), nusišalinimo tvarkos, privačių interesų deklaravimo, galimybių derinti kelis darbus.

Rekomendacijų dėl tolesnės tarnybinės veiklos asmenys į Komisiją kreipiasi dar iki to momento, kai privalo spręsti, jų manymu, interesų konfliktą jiems keliantį klausimą. Iš to išplaukia, kad valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys iš esmės suvokia viešųjų ir privačių interesų konflikto grėsmes ir numatydami galimus padarinius siekia jų išvengti.

Neretai Komisijos prašoma pateikti elgesio rekomendacijas ypatingos skubos tvarka, o pastaruoju metu tarnautojai vis dažniau nurodo itin sudėtingas situacijas, kurias sunku vienareikšmiškai įvertinti.

Teikti pavaldiems asmenims rašytines tarnybinio elgesio rekomendacijas Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas įpareigoja valstybės bei savivaldos institucijų vadovus. Tačiau tam, kad šis principas išties gerai veiktų, privaloma užtikrinti bent minimalią tarnybinės etikos infrastruktūrą, apimančią: privalomas darbuotojų konsultavimo procedūras vietose, nuolatinius interesų konfliktų prevenciją institucijose atliekančių asmenų mokymus ir jų konsultacijas (plačiau žr. skyriuje „Švietimas“), atitikties pareigūnų, kuriems būtų suteikiami reikiami tarnybiniai įgaliojimai veikti nepriklausomai, tinklą (plačiau žr. skyriuje „Valstybės ir savivaldos institucijų tyrimai“), diegimą profesinių ir institucinių elgesio kodeksų, užtikrinant jų vykdymą.

Deja, šiuo metu tokia infrastruktūra iš esmės neegzistuoja, o institucijų kompetencija pačioms vietoje, greitai ir iš esmės spręsti tarnybinės etikos klausimus, be kelių išimčių (čia ypač paminėtina Valstybės kontrolė), mūsų manymu, nėra pakankama.

Esant tokiai situacijai Komisija, vykdydama interesų konfliktų prevenciją, negali apsiriboti metodinės pagalbos teikimu valstybės ir savivaldos institucijų vadovams, kaip numato jos veiklą reglamentuojantis įstatymas. Ji priversta atlikti minėtų asmenų pareigas – rengti ir teikti tarnautojams rekomendacijas iš esmės.

Svarstydamą prašymus pateikti rekomendacijas Komisija 2013 m. susidūrė su keliais atvejais, kurių Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatos neregamentuoja. Komisija kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimą atkreipdama dėmesį į tai, kad tam tikriems valstybės pareigūnams sudėtinga taikyti šiame įstatyme nurodytas nusišalinimo procedūras.

Įstatymas aiškiai neregamentuoja, ką apie galimą interesų konfliktą turi informuoti Lietuvos Respublikos Seimo ar Prezidento paskirti institucijų vadovai ir valdymo organų nariai (Vaiko teisių apsaugos kontrolierius, Lygių galimybių kontrolierius, Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius, Žurnalistų etikos inspektorius, Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius, Lietuvos banko valdybos pirmininkas ir valdybos nariai ir kt.), kas turi priimti sprendimą dėl nurodytų asmenų pareikšto nusišalinimo arba jų nušalinimo, taip pat kas turi pateikti jiems rekomendacijas dėl tolesnės tarnybinės veiklos. Siekiant išspręsti šį klausimą pačiai Komisijai buvo pasiūlyta parengti atitinkamas įstatymo pataisas.

Ataskaitiniais metais gerokai padaugėjo prašymų išaiškinti situacijas dėl asmenų elgesio pasibaigus jų darbo santykiams valstybinėje tarnyboje. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatos numato vienerių metų ribojimo įsidarinti ir sudaryti sandorius atvejus – vadinamąjį „atvėsimo laikotarpį“. Todėl asmenims, išėjusiems iš tarnybos, tačiau vis dar turintiems joje tam tikrų asmeninių interesų, gauti tinkamą Komisijos išaiškinimą yra nepaprastai svarbu. Dėsninga, kad ir 2013 m. Komisija buvo gavusi prašymų pasinaudojus jai suteiktomis galiomis nustatyti minėtų apribojimų išimtis. Komisija nenusta-

tė, kad bent vienu iš prašymuose nurodytų atvejų apribojimų nustojus eiti pareigas valstybinėje tarnyboje taikymas galėtų pakenkti visuomenės ar valstybės interesams, todėl jų nepatenkino.

Į Komisiją 2013 m. kreipėsi net ir privataus kapitalo įmonių atstovai, prašydami paaiškinti, ar veikdami esant nurodytai situacijai nepažeis tik valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims taikomo įstatymo nuostatų. Tokios tendencijos leidžia tikėtis, kad Lietuvoje, nors ir pamažu, ima formotis galimiems interesų konfliktams bei tarnybinės etikos nuostatų pažeidimams nepalanki aplinka.

Dėl galimybės valstybės tarnautojams derinti kelis darbus

Valstybės tarnautojams įstatymai leidžia dirbti kitą darbą (sudaryti darbo sutartį) tik tokiu atveju, jeigu tai nesukelia viešųjų ir privačių interesų konflikto, nediskredituoja valstybinės tarnybos ir nesukuria prielaidų piktnaudžiauti tarnybinėmis pareigomis. Tuomet yra reikalingas į pareigas priėmusio asmens nustatyta tvarka išduotas leidimas, galiojantis vienerius metus. Norint verstis individualia veikla ar sudaryti autorines sutartis, tokio leidimo gauti nereikia.

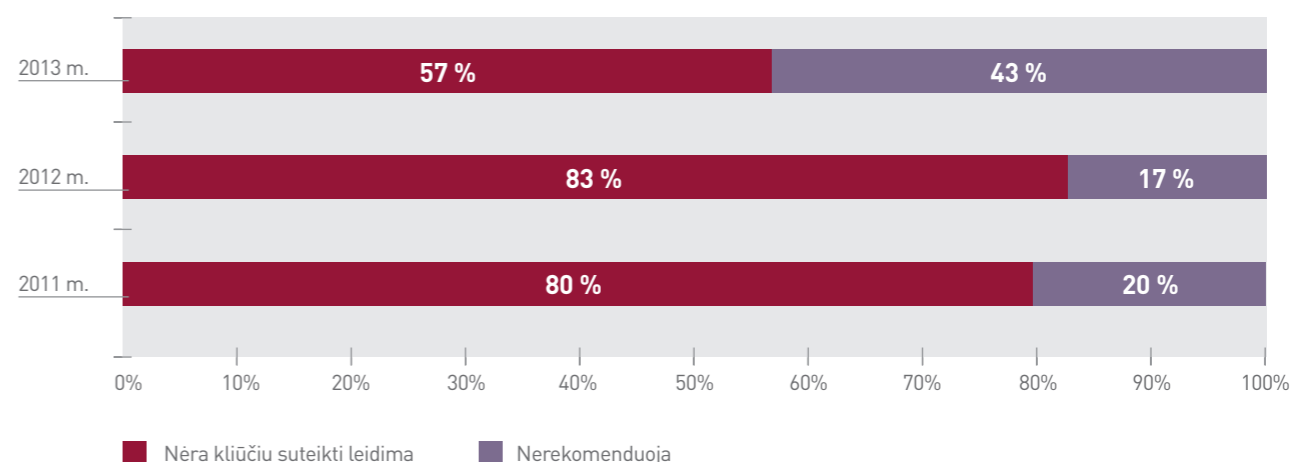
Tarnautojų prašymus svarstantiems institucijų vadovams kilus abejonų, ar davus asmeniui leidimą dirbti papildomą darbą nesudarys nuolatinio viešųjų ir privačių interesų konflikto pavojus, konsultacijų kreipiamasi į Komisiją. Pastarųjų trejų metų Komisijos pateiktų rekomendacijų dėl valstybės tarnautojų galimybių derinti darbus skaičiai ir dinamika pavaizduota grafiškai. Matyti, kad tokių rekomendacijų šiek tik sumažėjo, – tai gali būti paaiškinama ir kaip rezultatas Komisijos ankstesnių metų prevencinės (šviečiamosios) veiklos, valstybės bei savivaldos institucijoms aiškinant Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas, kurias šios vis geriau įsisąmonina. Tačiau galima fiksuoti ir kitą tendenciją – Komisija 2013 m. kur kas dažniau nei anksčiau valstybės ir savivaldybių institucijų vadovams rekomendavo nesuteikti leidimo darbuotojams dirbti ir kitą darbą.

Komisijos rekomendacijų prašo ir asmenys, ketinantys užsiimti individualia veikla ar sudaryti autorines sutartis. Dar viena prašytojų grupė – renkamieji įstaigų ar įmonių valdymo bei priežiūros organų nariai. Tokiais

atvejais Komisija institucijai rekomenduoja į juos deleguoti asmenis, kurie, vykdydami pareigas valstybinėje tarnyboje, nebūtų su ja susiję jokiais asmeniniais interesais.

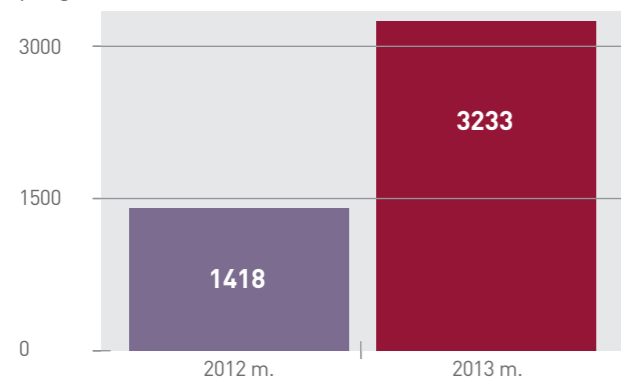
Komisijai 2013 m. adresuoti prašymai, kuriuos ji įvertino kritiškai, dažniausiai buvo susiję su situacijomis, kai valstybės tarnautojai gauna viliojančių darbo pasiūlymų iš privataus verslo įmonių, kurias jie privalo kontroliuoti, arba jiems siūlomos pareigos tose verslo srityse, kuriose asmuo, eidamas pareigas valstybinėje tarnyboje, įgijo didelę profesinę patirtį. Kitas realaus interesų konflikto pavyzdys – atvejai, kai privačioje verslo įmonėje siekiantis dirbti valstybės tarnautojas, eidamas tarnybines pareigas, disponuoja komerciškai jautria, nevieša tarnybine informacija. Suprasdama, kad tokiomis sąlygomis išduotas leidimas dirbti papildomą darbą sudarytų realias prielaidas tarnybos galimybes naudoti ne valstybės, bet asmeninėms (verslo) reikmėms, t. y. jomis piktnaudžiauti, Komisija valstybės ir savivaldos institucijoms rekomenduoja tokių prašymų netenkinti.

Rekomendacijos dėl kito darbo

1.3. INFORMACIJA APIE PRETENDENTŲ Į VALSTYBINĘ TARNYBĄ REPUTACIJĄ

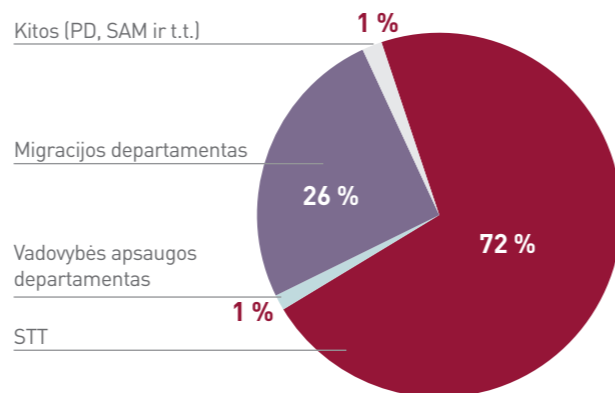
Vykdydama Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatas, Komisija 2013 m. šešioms suinteresuotoms institucijoms atsakė į užklausimus apie 3 233 asmenų, siekiančių eiti pareigas valstybinėje tarnyboje, patikimumą – reputacijos nepriekaištingumą. Didžioji dalis paklausimų gauta iš Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT). Pateiktoje lentelėje matyti, kad šis skaičius per pastaruosius metus išaugo dvigubai ir, prognozuotina, – toliau didės.

Komisija teikė informaciją apie tai, ar pretenduojantys eiti pareigas valstybinėje tarnyboje asmenys buvo pripažinti pažeidę Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje, Lobistinės veiklos įstatymų, Valstybės politikų elgesio kodekso ar kito teisės akto, reglamentuojančio tarnybinės etikos ir elgesio normas, nuostatas, ar tokių pažeidimų jie nebuvo padarę.

Į Komisiją kreipėsi šios valstybės institucijos:

Informacijos prašė

Komisija institucijas informavo turinti informacijos, kad 17 jas dominančių asmenų yra pripažinti pažeidę Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje nuostatas, lygiai tiek pat (17-os) elgesys įvertintas juos išteisinant, o 10-ies pretendentų atžvilgiu pradėti tyrimus Komisija nutraukė.

Minėtų patikrinimų rezultatai prisidėjo įgyvendinant principą, kad valstybinėje tarnyboje dirbtų tik nepriekaištingos reputacijos asmenys. Tokį teiginį pagrindžia faktas, kad Komisijai 2013 m. priėmus nepalankų sprendimą dėl kandidato į vienos ministerijos vadovo patarėjo pareigas, tas asmuo į jas nebuvo paskirtas. Ataskaitos teikimo metu šis sprendimas apeliacine tvarka yra apskųstas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, pirmajai instancijai palikus galioti Komisijos sprendimą.

Komisija 2012 m. veiklos ataskaitoje nurodė atvejį, kai į pareigas skiriančiai institucijai buvo pateikusi oficialų atsakymą dėl pretendento, mažiau nei prieš vienerius metus padariusio Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimą, kad vienerius metus nuo minėto įstatymo pažeidimo konstatavimo dienos šis asmuo nelaikytinas nepriekaištingos reputacijos pareigūnu. Vis dėlto minėtas asmuo buvo priimtas į aukščiausio lygio politinio pasitikėjimo tarnautojo pareigas vienoje ministerijoje. Tik po Lietuvos Respublikos Seimo narių kreipimosi ir oficialaus Komisijos išaiškinimo, kad toks paskyrimas prieštarauja Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis, draudžiančioms

Uždavinys. Elektroniniame valstybės registre skelbti informaciją apie asmenų reputaciją

vienerius metus skatinti ir skirti į aukštesnes pareigas šio įstatymo reikalavimus pažeidusius asmenis, ministerija 2013 m. pradžioje buvo priversta tarnautoją atleisti.

Siekdama pagreitinti informacijos apie pretenduojančių į valstybinę tarnybą asmenų reputaciją pateikimą suinteresuotiems asmenims, atpiginti šiai sudėtingai administracinei procedūrai skiriamas laiko, žmoniškųjų išteklių ir valstybės biudžeto sąnaudas, be kita ko, ir pašalinti bet kokios „pašalinės įtakos“ galimybes, Komisija Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Valstybės tarnybos departamentui buvo oficialiai pasiūliusi tokią informaciją skelbti šiuo metu jau veikiančiuose ir institucijų plačiai naudojamuose elektroniniuose valstybės registruose, kaip antai VATIS, VATARAS ar kt. Pažymėtina, kad dabartinė „popierinė“ asmenų patikimumo patikrinimo sistema iš esmės neapima dirbančių pareigūnų karjeros tarnyboje procedūrų. Tokia situacija negarantuoja, jog Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas pažeidęs asmuo nebus paskatintas ar pakeltas pareigose tuoj pat po tokio pažeidimo paaiškėjimo dienos.

Deja, Komisijos pasiūlymas, kurį priėmus būtų galima šią valstybinės tarnybos reguliavimui itin svarbią informaciją iš esmės be papildomų išlaidų (pasinaudojant jau esama infrastruktūra, į kurią buvo investuota nemažai Lietuvos mokesčių mokėtojų pinigų), labai sparčiai (nedelsiant) pateikti jos vartotojams – į pareigas pretendentes skiriantiems asmenims, kaip matyti, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės, nei atitinkamas sistemas administruojančio Valstybės tarnybos departamento nesudomino.

1.4. ŠVIETIMAS

Valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų švietimas apie interesų konfliktų prevenciją yra reikšminga kovos su korupcija, netinkamu valdymu ir piktnaudžiavimu viešajame sektoriuje priemonė.

Suvokdama šviečiamosios veiklos naudingumą kuriant pažangų viešąjį valdymą, Komisija 2013 m. šios veiklos neapleido ir kiek pajėgdama toliau vykdė valstybinėje

tarnyboje dirbančių asmenų mokymus, organizavo susitikimus, rengė seminarus ir pan.

Pagrindinės mokymų temos ataskaitiniais metais buvo tokios pačios kaip ir anksčiau. Valstybinėje tarnyboje dirbančius asmenis labiausiai domino pagrindinės Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme vartojamos sąvokos, prievolės vengti interesų konflikto atlikimo tvarka, nusišalinimo procedūros, privačių interesų deklaravimas, prievolės ieškant kito darbo, teisės atstovauti, dovanų ar paslaugų priėmimo ir teikimo ribojimai, „atvėsimas“ pasibaigus tarnybai, atsakomybė už tarnybinės etikos nuostatų pažeidimus ir kt.

Klausojų auditorija labai įvairi: ministerijų tarnautojai, valstybės pareigūnai, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos darbuotojai ir valstybės politikai – savivaldybių tarybų nariai, merai ir vicemerai.

Pabrėžtina, kad Komisija, matydama didelį švietimo poreikį ir aktyvų valstybės bei savivaldos institucijų domėjimąsi, tokius mokymus rengia vien asmeninėmis, entuziazmu paremtomis savo darbuotojų, iš esmės aukojančių asmeninį laiką, pastangomis. Komisijos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra įpareigojimo rengti mokymus, todėl Komisija šiai prevenciniu požiūriu itin svarbiai ir perspektyviai sričiai niekada nėra gavusi tikslinio valstybės finansavimo. Esant tokioms aplinkybėms ir neturint tarnybinio transporto, Komisija vargu ar galės planuoti kryptingą tęstinį švietimą, surengti mokymus kituose Lietuvos regionuose. Alternatyva galėtų būti asmenų, kiekvienoje institucijoje ar įstaigoje atsakingų už tarnybinės etikos nuostatų vykdymo priežiūrą ir kontrolę, specialus parengimas ir kryptingas švietimas. Matome poreikį organizuoti tikslinius, specializuotus mokymus atskiroms asmenų grupėms pagal statusą (tarnautojams, politikams, pareigūnams, biudžetinių įstaigų vadovams) ir einamas pareigas (specialistams, įstaigų vadovams, jų pavaduotojams). Įvadinis valstybės tarnautojų mokymas, kurį organizuoja Valstybės tarnybos departamentas, mūsų nuomone, yra akivaizdžiai nepakankamas tarnybinės etikos nuostatomis įsisaugoti ir neužpildo žinių apie tarnybinės etikos nuostatas bei reikalavimus spragų. Ypač aktualu, kad pareiga valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims išklausti tarnybinės etikos nuostatų mokymų ir išlaikyti atitinkamus testus ne rečiau

kaip vieną kartą per metus būtų įtvirtinti atitinkamose teisės aktuose. Tokią praktiką sėkmingai taiko užsienio valstybės, ją bandoma diegti jau ir kai kuriose Lietuvos valstybės institucijose (pavyzdžiui, Valstybės kontrolėje). Nuostata siekti privalomo antikorupecinio ir profesinės etikos mokymo (kursų), skirto valstybės, savivaldybių valstybės tarnautojų kvalifikacijai kelti numatant atitinkamą finansavimą buvo įrašyta ir į 2002-2007 m. Nacionalinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių planą. Tačiau ši priemonė taip ir nebuvo įgyvendinta.

Tokių kvalifikuotų mokymų reikalingumą, Komisijos nuomone, pagrindžia faktas, kad vien teorinių žinių apie bendruosius etikos principus išdėstymas plačiai auditorijai, kad ir kaip paradoksaliai tai atrodytų, skatina vadinamąją „skundų kultūrą“. Ne kartą pastebėjome, kad tuoj po Komisijos surengtų seminarų iš kai kurių institucijų pasipila skundų. Ypač jų padaugėja iš valstybės politikų, savivaldybių tarybų narių. Skundų ir pranešimų turinys kartais rodo, kad į Komisiją kreiptasi galimai turint ne pačių valstybiškiausių intencijų. Todėl esame įsitikinę, kad profesionaliai parengti tarnybinės etikos mokymai privalo būti orientuoti tik į pažangų valstybės valdymą ir neskatinti prisidengiant įstatymo nuostatomis aiškintis asmeninių santykių bei politinių procesų vietos savivaldybėse.

Ataskaitiniais metais buvo tęsiama 2012 m. pradėta prevencinė priemonė – interaktyvūs testai valstybės tarnyboje dirbantiems asmenims. Šios mokomosios medžiagos tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintos Nacionalinės kovos su korupcija programos 2011–2014 m. priemonės Nr. 7.10 dalį – parengti klausimyną, kaip atpažįstami ir valdomi interesų konfliktai.

Remiantis Komisijos ir teismų praktika, 2013 m. buvo atnaujinta mokymams ir tarnybinės etikos žinių patikrinimui parengta medžiaga. Ši prevencinė priemonė yra tęstinė, todėl ją ketinama nuolat pildyti ir tobulinti. Šiuo metu testai moko atpažinti interesų konfliktų situacijas ir taikyti nusišalinimo procedūrą, vėliau, jeigu bus skirtas papildomas finansavimas, apims ir kitas aktua-

lias temas: privačių interesų deklaravimą, ribojimus pasibaigus tarnybai, atstovavimo ribojimus, tarnybinės nuosavybės naudojimą, rekomendaciją dėl papildomo darbo.

Komisija savo interneto svetainės www.vtek.lt „Prevencijos“ skyrelyje taip pat nuolat skelbia, atnaujina ir papildo metodinę mokomąją medžiagą apie praktinį tarnybinės etikos normų taikymą valstybinėje tarnyboje. Informacija pateikiama apie aktualiausias temas: interesų konfliktus ir jų sprendimo būdus, dovanas, tarnybinės nuosavybės naudojimą, tarnybines komandiruotes; savivaldybių tarybų etikos komisijų personalinės sudėties ir jų priimti sprendimai; valstybės ir savivaldybių vidiniai teisės aktai, reglamentuojantys tarnybinės etikos nuostatų laikymąsi ir interesų konfliktų prevenciją. Pabrėžtina, kad 2013 m., atsižvelgdami į Komisijos rekomendacijas ir metodinius nurodymus bei suderinę su Komisija, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas dėl interesų konflikto vengimo detalizuojančius vidinius teisės aktus priėmė ir patvirtino Lietuvos bankas, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija bei Kauno technologijos universitetas.

1.5. SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ ETIKOS KOMISIJŲ VEIKLOS APŽVALGA

Europos Komisijos 2014 m. vasario 3 d. kovos su korupcija ataskaitoje atkreipiamas dėmesys ir į politinį šio reiškinio aspektą. Konstatuojama, kad politikos sąžiningumas tebėra problema daugelyje Europos Sąjungos valstybių ir kad politinių partijų ar renkamųjų centrinio ar vietos lygmens tarybų vidaus elgesio kodeksų dažnai visai nėra arba jie neveiksmingi.

Formaliu požiūriu Lietuvos padėtis šioje srityje nėra

pati blogiausia. Valstybės politikų elgesį reglamentuoja 2006 m. rugsėjo 19 d. priimtas, taigi jau aštuntus metus veikiantis Valstybės politikų elgesio kodeksas. Kaip šio įstatymo nuostatų laikosi Lietuvos Respublikos Seimo nariai, kontroliuoja Etikos ir procedūrų komisija, 60-ies savivaldybių tarybose – vietinės etikos komisijos. Kontrolės ir priežiūros funkcija VTEK suteikia teisę vertinti parlamentinių partijų pirmininkus ir jų pavaduotojus, neinančius Lietuvos Respublikos Seimo, Vyriausybės, ar savivaldybės tarybos nario pareigų.

Ataskaitiniais metais Komisija negavo nė vieno skundo ir nevykdė tyrimų dėl jos vertinimo sričiai priskirtų subjektų elgesio atitikties Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatomis. Tačiau Komisija, kaip ir kiekvienais metais, yra „kaip nepriklausoma ir nešališka“ institucija gavusi prašymų persvarstyti savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtus sprendimus. Prašymai motyvuojami tuo, kad iš esmės politiniu pagrindu formuojamų savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimai esą nėra objektyvūs ar galimai yra veikiami politinių motyvų.

Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatų kontrolė veikia savireguliacijos principu: VTEK nesuteikta teisė „peržiūrėti“, „persvarstyti“ ar kitaip kvestionuoti Lietuvos Respublikos Seimo Etikos ir procedūrų komisijos bei savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtų sprendimų, susijusių su šio teisės akto taikymu.

Tačiau Komisija, naudodamasi Valstybės politikų elgesio kodekso ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo jai suteiktais įgaliojimais, gavusi atitinkamus prašymus arba savo iniciatyva teikia metodinę pagalbą ir bendradarbiauja su savivaldybių tarybų etikos komisijomis. Paminėtina VTEK 2008 m. rezoliucija, siūlanti šioms komisijoms sprendimus pateikti ne tik posėdžio protokoluose, bet nustatyta tvarka įforminti atitinkamus dokumentus. Dauguma komisijų šį VTEK pasiūlymą įgyvendino ir taiko ne vienerius metus. Įvertinusi savivaldybės tarybos nario, mero ar vicemero elgesio atitiktį Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis, VTEK apie priimtus sprendimus visada informuoja tos savivaldybės tarybos etikos komisiją. Be to, savivaldybių tarybų etikos komisijų priimti sprendimai, pateikti VTEK, skelbiami Komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt. Gavusi užklausą apie pretendento į valstybinę tarnybą patikimumą, VTEK atitinkamas institucijas informuoja apie

jai žinomus Valstybės politikų elgesio kodekso nuostatų atvejus pažeidimo (plačiau žr. skyriuje „Informacija apie asmenų patikimumą“). Komisija savivaldybių tarybų etikos komisijų narius ir pirmininkus nuolat konsultuoja, teikdama jiems savo nuomonę registruotuoju, elektroniniu paštu bei telefonu.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymas Komisijai suteikia teisę dalyvauti savivaldybių tarybų etikos komisijų posėdžiuose ir teikti siūlymus dėl tarnybinės etikos ar elgesio normų įgyvendinimo. Ankstesniais metais VTEK yra gavusi ne vieną prašymą dalyvauti tokiuose posėdžiuose. Deja, neturėdami tarnybinio transporto VTEK atstovai to padaryti negali. 2013 m. dalyvauta tik Vilniaus savivaldybės tarybos etikos komisijos posėdžiuose. Manome, kad techninio pobūdžio problema (transporto neturėjimas) neturėtų riboti VTEK galimybių vykdyti prevencinį darbą Lietuvos Respublikos savivaldybėse, dalijantis gerąja tarnybinės etikos nuostatų įgyvendinimo patirtimi.

Kalbant apie Europos Sąjungos antikorupecinėje ataskaitoje nurodytą valstybės politikų elgesio kontrolės subjektų veiklos veiksmingumą, mūsų manymu, būtina turėti omenyje jų sudarymo principus. Lietuvos Respublikos Seimo Etikos ir procedūrų komisija yra formuojama išskirtinai politiniu pagrindu. Jos nariais gali būti tik Seimo nariai. Šiek tiek kitaip etikos komisijos sudaromos savivaldybių tarybose. Pagal Vietos savivaldos įstatymo nuostatas, šiose komisijose privalo būti ne mažiau nei trečdalis vietos bendruomenės atstovų, t. y. ne savivaldybės tarybos narių. Nors ši nuostata imperatyvi, tačiau realiai ji įgyvendinama sunkiai. Ataskaitiniais metais šio reikalavimo neatitiko 8 savivaldybių tarybų etikos komisijos (2012-aisiais buvo 9). Valstybės politikų kiekybinė persvara vietos bendruomenės lyderių – savivaldybės tarybos narių – elgesį svarstančiose komisijose, mūsų nuomone, yra pagrindinė menko visuomenės pasitikėjimo šiomis institucijomis priežastis. Kai nėra vietos bendruomenės pasitikėjimo, negalima tikėtis ir pakankamo savivaldybės tarybos etikos komisijų veiklos efektyvumo. VTEK savo ankstesnių metų ataskaitose pagrįstai yra siūlusi įtvirtinti nuostatą, kad savivaldybių tarybų etikos komisijose persvara turi sudaryti nepriklausomi ir gyventojų pasitikėjimo verti vietos bendruomenės atstovai.

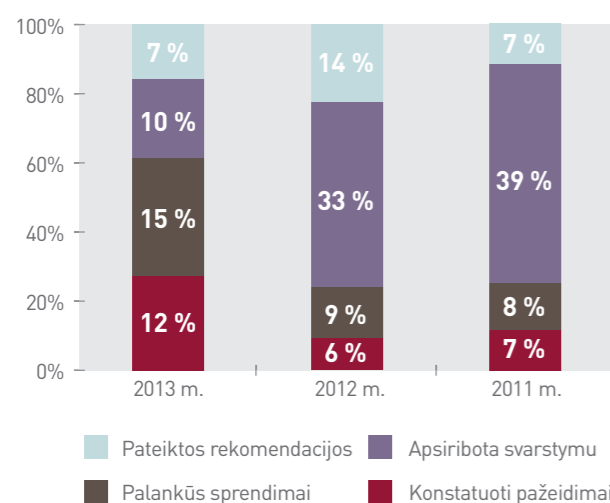
VTEK nevertina savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtų sprendimų dėl Valstybės politikų kodekso nuos-

tatų teisėtumo ir pagrįstumo, todėl nieko negali pasakyti apie jų kokybę. Šį trūksta kriterijų, mūsų manymu, bent iš dalies kompensuoja kiekybiniai savivaldybių tarybų etikos komisijų veiklos 2013 m. rodikliai.

VTEK duomenimis, ataskaitiniais metais posėdžiavo vos trečdalis (22) komisijų. Jos surengė 52 posėdžius. Aktyviau veikė penkios – Marijampolės miesto, Ukmergės, Klaipėdos, Marijampolės ir Biržų rajono – savivaldybių tarybų etikos komisijos.

Duomenys apie priimtus sprendimus pateikiami grafiškai:

Savivaldybių tarybų etikos komisijų sprendimai

Dažniausiai svarstyti atvejai – savivaldybių tarybų narių vieši konfliktai. Keletą kartų vertinti savivaldybės vadovų galimo vairavimo neblaiviems faktai.

Savivaldybių tarybų etikos komisijos yra ne tik kontrolės, bet ir tarnybinės etikos bei interesų konfliktų prevencijos subjektai. Joms suteikta teisė tirti valstybės politikų nedalyvavimo posėdžiuose priežastis, nagrinėti gaunamas pastabas dėl nepakankamo tarybos narių veiklos skaidrumo.

VTEK duomenimis, 2013 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų etikos komisijos prevencinės

veiklos nevykdė. Vienintelė išimtis – Marijampolės savivaldybės tarybos etikos komisija, kuri pastaruosius dvejus metus teikia tarybos nariams rekomendacijas dėl posėdžių lankomumo, atlieka išlaidų politinei veiklai analizę, vykdo deklaruotų privačių interesų stebėseną ir savivaldybės tarybos nariams teikia rekomendacijas, nuo kokių klausimų jie turėtų nusišalinti. Antai ši komisija yra pateikusi pasiūlymą, kad išlaidos transportui neturėtų viršyti du trečdalius politinei veiklai skirtos finansavimo sumos.

1.6. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Ataskaitiniais metais Komisijos atstovai aktyviai dalyvavo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO), Antikorupcinio tinklo Rytų Europai ir Centrinei Azijai (ACN), Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO), Jungtinių Tautų organizacijų renginiuose.

Juose organizatoriams pakvietus Komisija jau ne pirmus metus dalyvauja kaip ekspertai, turintys praktinės patirties korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos bei tarnybinės etikos nuostatų sklaidos viešajame sektoriuje srityse. Komisijos atstovai ne tik rengia oficialius pranešimus, bet ir dalyvauja tarptautinių ekspertų darbo grupių veikloje.

Iš 2013 m. vykusių renginių išskirtini EBPO ir ACN nacionalinių koordinatorių susitikimai, skirti Azerbaidžano Respublikos antikorupcinio monitoringo Stambulo kovos su korupcija veiksmo plano 3 etapui aptarti bei Pasaulio Banko Stambulo konferencija „Deklaravimo sistemų veiksmingumo didinimas diegiant inovacijas“, kurioje dalyvavo 26 pasaulio šalių atstovai.

Jau tampa gražia tradicija priimti atvykstančias užsienio giminingų institucijų atstovų delegacijas ir Lietuvoje. Komisijoje 2013 m. lankėsi Jordanijos Karalystės, Uzbekistano ir Kirgizijos Respu-

blikų antikorupcinių komisijų atstovų delegacijos. Atskirai paminėtinas visą savaitę trukęs Komisijos savarankiškai kuruotas Moldovos Tarnybinės etikos komisijos atstovų vizitas 2013 m. rudenį. Vos prieš dvejus metus Moldovoje įsteigta ši komisija veikia vadovaudamasi įstatymu, parengtu pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas. Natūralu, kad užsienio kolegas labiausiai domino praktinio įstatymo nuostatų taikymo vykdamas interesų konfliktų prevenciją bei pažeidimų tyrimus klausimai ir Lietuvoje antrus metus veikianti jų itin palankiai įvertinta elektroninė privačių interesų deklaravimo sistema. Vizito metu buvo iškelta iniciatyva pasirašyti dvišalę tarpusavio bendradarbiavimo sutartį nuolat keistis patirtimi ir gerąja praktika.

Komisija, matydama neabejotiną tarptautinio bendradarbiavimo naudą, visgi turi pabrėžti, kad, atsižvelgiant į jos ribotus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, dažniau priimti gausesnes užsienio šalių delegacijas Lietuvoje, jau nekalbant apie savarankišką savo specialistų delegavimą svetur, būtų išties sunkiai įveikiamas iššūkis. Pasakytina, kad į visus aukščiau nurodytų tarptautinių organizacijų dalykinius renginius 2013 m. tegalėjo vykti tik vienas Komisijos atstovas, ir tai tik todėl, kad kviečianti šalis padengė visas išlaidas.

Europos Komisijos 2014 m. vasario 3 d. antikorupcinėje ataskaitoje pasakyta, kad kova su korupcija yra bendras visos tarptautinės bendruomenės tikslas ir uždavinys, kurį įgyvendinti būtinos sutelktos kompleksinės priemonės (sinergija), iš kurių bene svarbiausios – prevencinės: tarnybinės etikos nuostatų sklaida, interesų konfliktų kontrolės griežtinimas, aktyvesnė valstybės pareigūnų deklaruotų privačių interesų duomenų stebėseną.

ES Komisijai siūlo sustiprinti VTEK galias, jas pasitelkiant ne itin džiuginančiai korupcinei situacijai Lietuvoje pagerinti, todėl atkreiptinas atitinkamus sprendimus priimančių valstybės asmenų dėmesys į tai, kad pamatinės tarnybinės etikos nuostatos atitinka tarptautinę, pažangiausių užsienio šalių kategoriją. Jų sklaida neįmanoma be

tinkamo atstovavimo savo šaliai, kurio tęstinumą ir kryptingumą galima užtikrinti tik skiriant šiai veiklai taip trūksta tikslinį finansavimą. Manome, kad dar aktyvesnė Komisijos specialistų vykdoma tarptautinė Lietuvos pažangios patirties sklaida galėtų prisidėti prie geresnės ES Komisijos ekspertų nuomonės, po dvejų metų minėtoje ataskaitoje vertinant mūsų šalies rezultatus.

2. KONTROLĖ

2.1. VYRIAUSIOSIOS TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJOS ATLIKTI TYRIMAI

Pareiga kontroliuoti, kaip valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys vykdo Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas bei laikosi kituose teisės aktuose reglamentuotų tarnybinės etikos (elgesio) normų, visų pirma tenka atitinkamų valstybės ar savivaldybių institucijų vadovams arba jų įgaliotiems darbuotojams. Tačiau vis dar gajai klaidinanti nuomonė, kad tyrimus vykdyti ir atitinkamus sprendimus priimti gali tik Komisija.

Komisija atlieka savarankiškus tyrimus tik dėl aukščiausias pareigas valstybinėje tarnyboje einančių asmenų (išskyrus Lietuvos Respublikos Seimo narius) bei įstaigų vadovų (pavadojų), ir tik kai valstybės ar savivaldos institucijos negali pačios to padaryti dėl objektyvių priežasčių: kompetencijos stokos, įstaigoje susiklosčiusių neformalių santykių ir pan.

Komisijos priimti sprendimai yra viešai skelbiami interneto svetainėje www.vtek.lt, jais itin domisi visuomenė ir žiniasklaidos atstovai, plačiai nušviečiantys tuos sprendimus masinės informacijos priemonėse, taigi jie formuoja ne tik tarnybinės etikos (elgesio) normų laikymosi valstybinėje tarnyboje, bet neabejotinai ir interesų konfliktų prevencijos praktiką. Teismai patikrina tik nedidelę Komisijos priimtų sprendimų dalį.

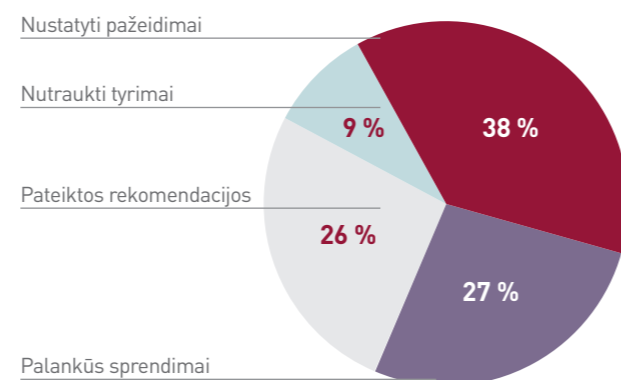
2013 m. Komisija gavo 2 350 oficialių registruotų prašymų, kreipimusių, informacinio ir kitokio pobūdžio raštų. Atitinkamai buvo išsiųsti 1 832 registruoti raštai.

Komisija ataskaitiniais metais priėmė 116 sprendimų dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio, iš kurių daugiau nei 80 proc. tyrimai buvo atlikti fizinių ir juridinių asmenų pateiktų

pranešimų ir skundų pagrindu, kiti – pačios Komisijos iniciatyva, reaguojant į viešai pasirodžiusią informaciją. 2012 m. tokių sprendimų buvo priimta 105.

Ataskaitiniais metais Komisija įvertino 141 asmens elgesį ir konstatavo, kad tik 53-jų iš jų (apie 1/3) veiksmai prieštarauja Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatom.

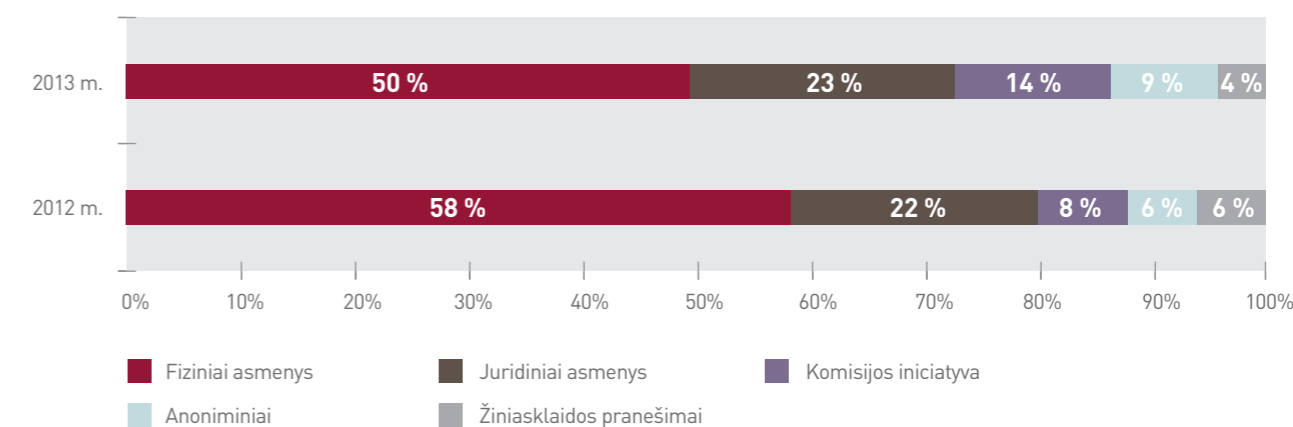
Komisijos sprendimai

Daugumą skundų apie galimai Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas pažeidžiantį asmenų elgesį Komisija gauna arba iš tų asmenų artimiausių kolegų (ypač savivaldybių tarybų narių, merų ir vicemerų atveju), arba iš netinkamai jų aptarnautų subjektų – piliečių ir verslininkų. Pastarieji atvejai susiję su galimai šališkai priimtais tarnybiniais sprendimais, nurodant, kad sprendimai buvo paveikti juos priimančių politikų, tarnautojų ar pareigūnų asmeninių (verslo) interesų.

Komisijos iniciatyva pradėti tyrimai rodo, kad viešai pasirodžiusi informacija apie valstybinėje tarnyboje dirbančius asmenis yra nuolat stebima, tačiau jų santykinis skaičius koreguotų viešąją nuomonę, esą Komisijos iniciatyvos minėto įstatymo nuostatų vykdymo kontrolės srityje yra represinio pobūdžio, t. y. orientuotos tik į pažeidimų ieškojimą ir nuobaudų taikymą.

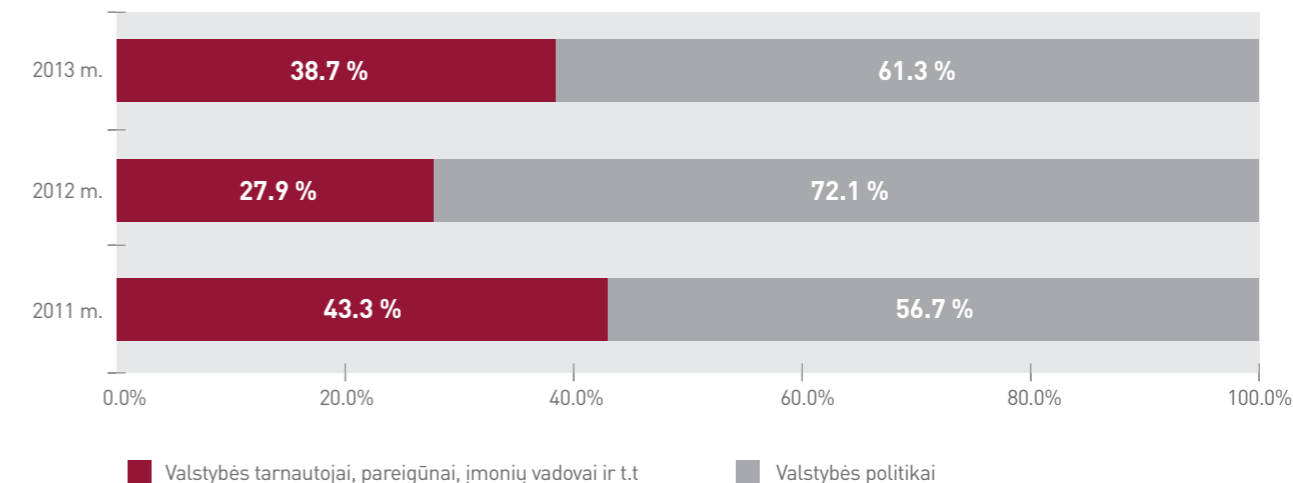
Pagrindas tyrimui pradėti:

Faktas, kad daugiau nei pusė visų tyrimų 2013 m. baigėsi valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims palankiais sprendimais, o kas ketvirtame sprendime buvo pateiktos individualios tolesnio tarnybinio elgesio rekomendacijos arba siūlymai institucijos vadovui (kollegialiam organui) priimti, keisti ar tobulinti vidinius teisės aktus, liudija, kad Komisijos sprendimai iš esmės orientuoti į galimų pažeidimų prevenciją. Kai kuriais atvejais Komisija nutraukė pradėtus tyrimus ne dėl kompetencijos stokos. Tyrimo nutraukimas dar nereiškia, kad valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens elgesys buvo pripažintas tinkamu „visiems laikams“. Paprastai tyrimas nutraukiamas nenustačius

tiesioginių ir akivaizdžių asmeninių interesų sprendžiamo tarnybinio klausimo atžvilgiu arba nepasitvirtinus skundžiamoms aplinkybėms, tačiau paaiškėjus naujoms aplinkybėms tyrimas asmens atžvilgiu gali būti atnaujintas ir priimamas visai kitoks sprendimas. Išlieka nepakitusi tendencija, kad daugiau nei pusė visų Komisijos sprendimuose svarstytų ir vertintų asmenų yra 60-yje savivaldybių tarybų pareigas einantys valstybės politikai, – tarybos nariai, merai ir vicemerai.

Komisijos sprendimuose vertinti asmenys:

Interesų konfliktams jautrios sritys: regioninis lygmuo ir sveikatos apsaugos sistema

Taigi, VTEK patirtis viešųjų ir privačių interesų konfliktų kontrolės srityje patvirtintų Europos Komisijos 2014 m. vasario 3 d. antikorupcinėje ataskaitoje daromą išvadą, kad dėl nepakankamų vidaus kontrolės priemonių (stabdžių ir atsvarų sistemos) regioninis (vietos) lygmuo, palyginti su centriniu valstybės valdymo aparatu, yra jautresnis korupcinėms apraiškoms.

Buvusių tarnautojų (pareigūnų, biudžetinių įstaigų vadovų) skaičius apima ir pareigas valstybinėje tarnyboje nustojusius eiti asmenis, kuriems Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo V skirsnis nustato vienerių metų ribojimo įsidarbinti ir sudaryti sutartis terminą („atvėsimo“ laikotarpį). Ataskaitiniais metais Komisija įvertino 6 tokius asmenis ir konstatavo 4 pažeidimus, vienam asmeniui pateikė rekomendaciją ir vieną pripažino pasielgus tinkamai.

Komisija 18-oje sprendimų vertino biudžetinių medicinos įstaigų vadovų, taip pat ir gydytojų, kartu einančių savivaldybės tarybos narių pareigas, elgesį jiems savivaldybėse sprendus klausimus dėl šių įstaigų finansavimo arba vadovų darbo užmokesčio (priedų) nustatymo. Trylikos tokių asmenų veiksmai pripažinti prieštaraujančiais Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis. Ši statistika patvirtintų kitų korupcijos pasireiškimo stebėseną vykdančių institucijų atliktų tyrimų rezultatus, iš kurių išplaukia, kad sveikatos apsaugos sistema korupcinio požiūriu yra itin pažeidžiama sritis.

Viename iš 2013 m. Komisijos atliktų tyrimų buvo nustatyta, kad septynios biudžetinių medicinos įstaigų ar jų padalinių vadovės, išrašančios privačios farmacijos bendrovės „KRKA Lietuva“ platinamus receptinius vaistus, priėmė apie penkis tūkstančius litų vienam asmeniui siekiančią finansinę paramą dalyvauti Izraelyje vykusiame simpoziume. Minėtos bendrovės vadovas atvirai nurodė, kad toks finansinis dosnumas – įprasta komercinė praktika siekiant paskatinti medikus pacientams skirti būtent jų gaminamus vaistus. Komisija nusprendė, kad visos minėtos medikės pažeidė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įsta-

tymo nuostata, draudžiančią priimti interesų konfliktą keliančias dovanas, paslaugas ir svetingumą. Sveikatos apsaugos ministerija, paprašyta numatyti priemones, galinčias užkirsti kelią galimiems tokio pobūdžio medikų papirkimams, keliantiems grėsmę visuomenės interesui gauti tik pačias geriausias gydymo paslaugas už optimalią kainą, Komisijai jokių konstruktyvių siūlymų nepateikė.

Nepotizmas – naudojimas tarnybine padėtimi giminiams ar pažįstamiems proteguoti; protekcija (priedanga, globa) suprantama kaip įtakingo asmens globa, užtarimas, parama žmogui, tvarkančiam kokius nors reikalus. Paprastai kalbant, nepotizmas yra artimų asmenų protegavimas tarnyboje.

Prašymų įvertinti galimus nepotizmo atvejus Komisija gauna kasmet.

2013 m. išnagrinėjusi vieną nepotizmo atvejį Komisija nustatė, kad viceministrės pareigas einanti tarnautoja, būdama vienos biudžetinės įstaigos vadovė, į šią įstaigą ne tik priėmė savo artimus giminaičius, bet ir ilgus metus jiems nustatinėjo darbo sąlygas. Po Komisijos jos atžvilgiu priimto neigiamo sprendimo viceministrei teko atsistatydinti iš pareigų.

Ataskaitiniais metais priimti 7 sprendimai dėl valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų elgesio naudojant tarnybos nuosavybę. Penkiais atvejais nustatyta, kad tarnautojai valstybės nuosavybę naudojo ir aki-vaizdžiai asmeniniams tikslams, pavyzdžiui, tarnybinių transportą nuolat eksploatavo kaip asmeninio susisiekimo priemonę kelionėms iš darbo į namus ir atvirkščiai; naudodamiesi einamomis vadovo pareigomis nusistatydavo tvarką tarnybos automobilį laikyti privataus namo garaže; jūrinis laivas naudotas asmeniniam pasilinksminimui. Už automobilių bei laivo eksploatavimą ir sunaudotą kurą nebuvo kompensuojama. Tokį elgesį Komisija pripažino pažeidžiančiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis, draudžiančias naudotis valstybės nuosavybe asmeniniams tikslams. Laikydamosi nuoseklios pozicijos, kad įstatymo nuostatomis pažeidžiantis elgesys asmenų neatleidžia nuo pareigos valstybei grąžinti dėl to atsiradusius

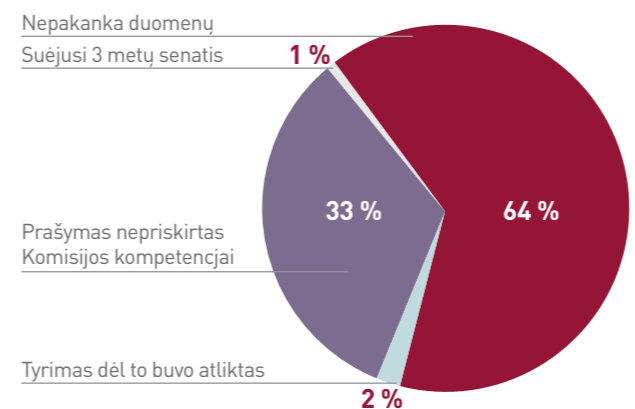
Tarnautojui nustojus eiti pareigas, Komisija privalo nutraukti pradėtą tyrimą

nuostolius, Komisija ir 2013 m. kreipėsi į atitinkamas institucijas, kad nuostoliai būtų grąžinti priverstine tvarka.

2013 m. Komisija vertino ir du neturtinio asmeninio suinteresuotumo atvejus. Buvo apskūsti kelių valstybės institucijų vadovai valstybės pareigūnai, esą dėl asmeninio keršto paskatę kolegų atžvilgiu priimančius šališkus ir neobjektyvius sprendimus. Vieną iš šių pranešimų Komisija įvertino kaip pagrįstą, priimdama asmeniui nepalankų sprendimą. Sprendimas buvo apskūstas teismui ir šios ataskaitos pateikimo metu dar neįsiteisėjęs.

Ataskaitiniais metais atmesti 134 prašymai įvertinti asmenų elgesio atitiktį Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatomis, nustatė, kad: praėjęs įstatyme nustatytas trejų metų senaties terminas nuo skundžiamų veiksmų atlikimo; nenurodyta konkrečių veiksmų, arba jų vertinti Komisijai nesuteikta teisė; asmuo, kurio elgesys skundžiamas, nepriskirtinas valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų kategorijai; skunde nurodytos aplinkybės jau buvo išnagrinėtos ir dėl jų priimtas sprendimas, ir kt.

Pagrindas tyrimui nepradėti

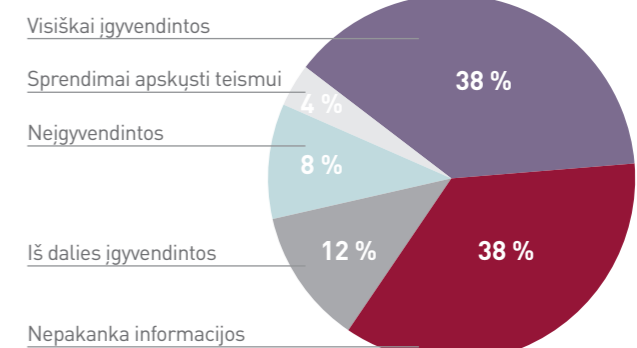

Įstatymu kol kas neišspręsta problema dėl tokių atvejų, kai pradėjusi tyrimą dėl valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens Komisija yra priversta jį nutraukti, asmeniui šio statuso netekus. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad sprendimus

dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų Komisija gali priimti tik dėl dirbančių valstybinėje tarnyboje asmenų (išimtis – tik V skirsnio nuostatos). Tokie palyginti reti (vieneitiniai) atvejai (2013 m. priimtas vienas sprendimas) itin neigiamai vertinami visuomenės, kuri negali suprasti, kodėl valstybinėje tarnyboje dirbančio asmens statuso praradimas turėtų asmenį apsaugoti nuo atsakomybės už veiksmus, jo padarytus vykdant pareigas valstybei. Todėl manome, kad būtų tikslinga įtvirtinti įstatymine nuostata, suteikiančią Komisijai specialią kompetenciją priimti sprendimus ir dėl valstybinėje tarnyboje nedirbančių asmenų, jeigu tyrimas pradėtas jiems tokį statusą dar turint, o nuo skundžiamų veiksmų nėra praėjęs trejų metų terminas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vos pusė iš visų 2013 m. Komisijos sprendimuose pateiktų individualių rekomendacijų valstybinėje tarnyboje dirbantiems asmenims ir siūlymų institucijoms vidiniais teisės aktais tobulinti tarnybinės etikos nuostatas buvo visiškai ar iš dalies įgyvendinta. Komisija kiekvienu neįgyvendintu atveju kreipėsi individualiai, prašydama informuoti apie priežastis, tačiau jokių paaiškinimų negavo. Atsižvelgdami į tai manytume, kad būtų tikslinga griežtinti teisinę atsakomybę fiziniams ir juridiniams asmenims už teisėtų Komisijos reikalavimų nevykdymą ir trukdymą atlikti pareigas.

Rekomendacijų įgyvendinimas

Kaip sektinas Komisijos sprendimuose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo pavyzdys paminėtinos Kauno technologijos universiteto rektorius prevencinės iniciatyvos.

2013 metais Komisija vykdė galimų interesų konfliktų stebėseną savivaldybėse

2013 m. atlikusi tyrimą Komisija nustatė, kad vadovų pareigas šios aukštosios mokyklos administracijoje einantys asmenys sprendžia jiems artimų ir tarnybos prasme pavaldžių asmenų karjeros klausimus. Siekdama užkirsti kelią korupcijai Kauno technologijos universitete atsirasti, Komisija rektoriui pasiūlė šiems asmenims pateikti individualias tolesnės tarnybos eigos rekomendacijas ir nustatyti vidaus tvarkos taisykles, nuo kokių klausimų rengimo, svarstymo ir sprendimų priėmimo procedūrų jie turi nusišalinti. Universiteto vadovo 2013 m. pabaigoje patvirtintos Viešųjų ir privačių interesų konflikto vengimo taisyklės yra paskelbtos Komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt. Tačiau tenka konstatuoti, kad šio tyrimo pagrindu Švietimo ir mokslo ministerijos vadovui pateiktos rekomendacijos spręsti klausimą dėl ministro įsakymo, atitinkamų profesijų asmenims suteikiančio teisę dirbti kartu esant tiesioginio pavaldumo ir kontrolės santykiams, atitikties Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatoms, taip ir liko neįgyvendintos, net nenurodžius priežasčių.

Lietuvos Respublikos Seimas, pritardamas 2012 m. Komisijos veiklos ataskaitai, 2013 m. lapkričio 26 d. nutarimu pasiūlė daugiau dėmesio skirti savivaldos institucijoms. Nors ši rekomendacija buvo pateikta ataskaitiniams metams jau pasibaigus, manome, kad 2013 m. Komisijos veikla tarnybinės etikos nuostatų kontrolės ir priežiūros srityje buvo vykdoma atitinkamai šiai rekomendacijai.

Be kitų savivaldybėse pareigas einančių asmenų veiklos patikrinimų ir jų pagrindu priimtų sprendimų, paminėtina 2013 m. Komisijos iniciatyva atlikti Švenčionių rajono savivaldybės tarybos narių elgesio per pastaruosius dvejus metus priimant sprendimus taryboje stebėseną. Tyrimų pagrindu Komisija priėmė 11 sprendimų, konstatuojančių, kad beveik 1/3 Švenčionių rajono savivaldybės tarybos narių priiminėjo tarnybinius sprendimus dėl tų klausimų, kuriuos jie viešai deklaravo kaip savo privataus intereso pagrindą. Nuspręsta, kad 7 savivaldybės tarybos narių elgesys prieštarauja

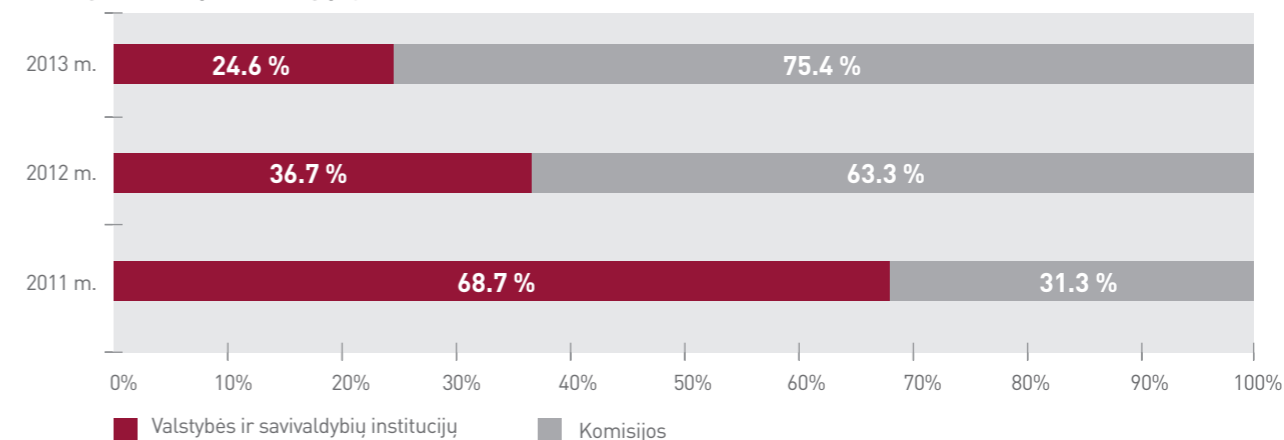
imperatyvioms Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatoms, įpareigojančioms vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto ir nusišalinti jam atsiradus.

Mūsų nuomone, svarbiausios Švenčionių rajono savivaldybei pateiktos prevencinės rekomendacijos: merui – inicijuoti vidaus teisės aktų, reglamentuojančių interesų konfliktų prevenciją savivaldybės taryboje, parengimą ir priėmimą; savivaldybės tarybos etikos komisijai – parengti ir pateikti atmintines, nuo kokių klausimų svarstymo ir sprendimų priėmimo procedūrų tarybos nariai turėtų nusišalinti; surengti šviečiamojo pobūdžio susitikimą su Komisijos atstovais interesų konfliktų prevencijos įgyvendinimo klausimais. Komisija 2013 m. pabaigoje buvo informuota apie Švenčionių rajono savivaldybės pasirengimą įgyvendinti visas šias prevencines priemones.

Apibendrinant patikrinimo rezultatus atkreiptinas dėmesys į tai, kad viešųjų ir privačių interesų konfliktas laikytinas itin latentišku pažeidimu. Jo atpažinimo, nustatymo ir įvertinimo galimybė priklauso nuo daugelio veiksnių, – tarnybinės etikos nuostatų žinojimo, atitinkamų procedūrų numatymo, geros valios jų laikytis, nepakantumo piktnaudžiavimui tarnyba aplinkos ir pan. Vien minėto Komisijos iniciatyva atlikto tyrimo rezultatai parodo, kad ryškus valstybės ir savivaldos institucijų atliktų tyrimų skaičiaus sumažėjimas 2013 m. gali būti apgaulingas ir neturėti nieko bendra su realiu padėties šioje srityje pagerėjimu (žr. kitą skyrių).

Valstybės ir savivaldybių institucijos vykdo vis mažiau tyrimų dėl interesų konflikto

Komisijos ir kitų institucijų tyrimai

Todėl Komisijos ataskaitose pateikiama jos ir valstybės bei savivaldos institucijų atliktų tyrimų bei priimtų sprendimų statistika nelaikytina fotografiškai tikslia ir objektyvia realybe, bet tik atspindžiu tam tikros tendencijos, signalizuojančios apie jautriausias ir daugiausiai dėmesio reikalaujančias tarnybinės etikos viešajame sektoriuje sritis. Problemų sprendimui, mūsų nuomone, būtina ieškoti kompleksinių prevencijos priemonių. Nepakanka vien vykdyti tarnybinės etikos nuostatų pažeidimų tyrimus.

2.2. VALSTYBĖS IR SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ TYRIMAI

Valstybės ir savivaldybių institucijoms yra suteikta speciali teisė (kompetencija) atlikti tyrimus ir jų pagrindu priimti sprendimus dėl tarnautojų elgesio atitikties Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatoms.

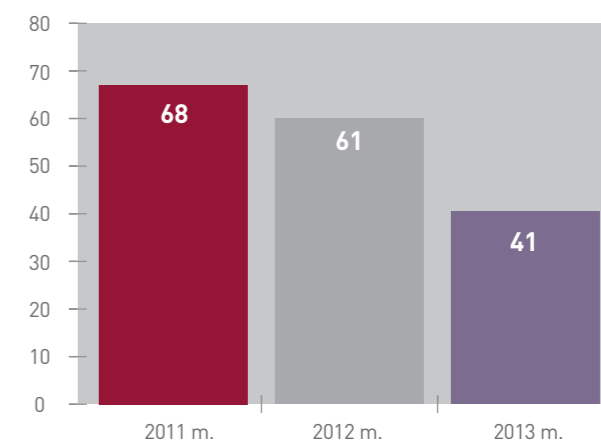
Tyrimams atlikti atskiras Komisijos pavedimas nebūtinai. Institucijos taip pat turi savarankišką (ex officio) iniciatyvos teisę. Iš ataskaitiniais metais atlikto 41 tyrimo vertinant šio santykio aspektu 15/26 persvarą turi valstybės ir savivaldos institucijos.

Dauguma atvejų (28) buvo nustatyta, kad tarnautojų elgesys prieštarauja Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatoms, ir už tai jiems skirtos tarnybinės nuobaudos. Kitais atvejais, įtarimams nepasitvirtinus, asmenys išteisinti.

Europos Komisijos 2014 m. vasario 3 d. antikorupcinėje ataskaitoje pasakyta, kad apie veiksmingą interesų konfliktų prevenciją Lietuvos viešajame sektoriuje bus galima kalbėti tik tada, kai į ją aktyviau įsitrauks valstybės ir savivaldos institucijos.

Grafike pavaizduoti duomenys akivaizdžiai parodo, kad šios pastangos nepakankamos. 2013 m. institucijos atliko trečdaliu mažiau tyrimų nei per tą patį laikotarpį dvejus metus anksčiau.

Valstybės ir savivaldybių institucijų atlikti tyrimai

Valstybės ir savivaldos institucijų vaidmuo kuriant tarnybinės etikos infrastruktūrą, veikiančią korupcijos prevencijos labai, mūsų nuomone, yra lemiamas. Tik šių institucijų vadovų pasiryžimas laikytis aukščiausių tarnybinės etikos standartų, įkvėpti jais vadovautis ir sau pavaldžius darbuotojus gali užtikrinti gerus, svarbiausia – ilgalaikius rezultatus.

Gerai suvokdama, kad vienos institucijos (Komisijos) pastangomis objektyviai neįmanoma išspręsti visų kasdien valstybinėje tarnyboje darbuotojams kylančių etikos problemų (tą patvirtina ir tarptautinė patirtis), Komisija kryptingai siekia, kad tokia infrastruktūra ne vien formaliai egzistuotų, bet ir turėtų pakankamą administracinių galių bei kompetencijos nepriklausomai veikti:

- Komisija nuolat teikia visokeriopą metodinę pagalbą institucijoms atliekant tyrimus, rengiant vidinius teisės aktus, teikiant tarnautojams rekomendacijas ir aiškinant etiško elgesio principus;

- 2008 m. Komisija išleido rezoliuciją, patariančią savivaldybių tarybų etikos komisijoms priimamus sprendimus forminti ne protokolo, bet specialaus dokumento forma;

- 2009 m. parengtas pavyzdinis tarnybinės etikos specialisto pareigybės aprašymas, skirtas tarnautojams, institucijose paskirtiems būti atsakingiems už viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją. Dalis institucijų juo tikrai naudojasi;

- gera iniciatyva šioje srityje buvo 2011 m. Ministro Pirmininko potvarkis visose ministerijose ir jų valdymo sričiai priskirtose įstaigose įsteigti atitikties pareigūno, atsakingo už tarnybinės etikos nuostatų įgyvendinimą jose, etatus. Deja, institucijų vadovams stokojant aiškios vizijos, kaip reikėtų įgyvendinti tas tarnybinės etikos nuostatas, minėtas Vyriausybės vadovo pavedimas iš esmės neduoda jokių apčiuopiamų kovos su korupcija rezultatų. Net ir tose institucijose, kuriose jis buvo formaliai įvykdytas, atitikties pareigūno funkcijas atliekantiems asmenims nesuteikta pakankamų administracinių galių atsiriboti nuo galimų šalutinių poveikių ir įtakų, savarankiškai vykdyti tarnybinės etikos nuostatų kontrolę ir priežiūrą, tiesiogiai, kaip siūlo Komisija, atsiskaitant tik institucijos vadovui. Apie šių asmenų veiklą ir jos rezultatus Komisija neturi beveik jokios informacijos, jau nekalbant apie bendradarbiavi-

mą siekiant bendro tikslo (išskyrus atsitiktines konsultacijas telefonu).

Tenka apgailestauti, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, savaip išaiškinęs valstybės ir savivaldybių institucijų teisę kontroliuoti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų vykdymą, itin komplikavo Komisijos iniciatyvą puoselėti ir plėsti tarnybinės etikos infrastruktūrą. Išplėtojusi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. nutartį administracinėje byloje, kurioje Komisija net nebuvo pakviesta būti proceso šalimi (prašymas atnaujinti procesą išklausančios suinteresuotos įstatymo nuostatas įgyvendinančios institucijos argumentus buvo atmestas), išplėstinė teisėjų kolegija 2013 m. spalio 17 d. sprendime pasisakė, kad tik Komisija gali priimti sprendimą, konstatuojantį Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų pažeidimą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo administracinė byla Nr. A492-607/2013).

Komisija suvokia savo misiją kaip tarnybinę pagalbą profesinės kompetencijos pagrindu, siekiant padėti valstybės ir savivaldybės institucijoms, turinčioms teisę kontroliuoti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymąsi, t. y. teikti toms institucijoms metodinę pagalbą atliekant atitinkamus tyrimus ir priimant sprendimus. Ne vienerius metus buvo formuojama nuosekli Komisijos praktika pavesti valstybės ir savivaldos institucijoms atlikti tyrimus dėl žemesnės pareigas įstaigose einančių asmenų ir aplinkybių, kurių vertinimas neturėtų būti sudėtingas. Komisija, kaip nepriklausoma institucija, iš esmės vertino tik aukščiausių valstybinės tarnybos pareigūnų elgesį. Iki minėtų teismo precedentų daugiau nei dešimtmetį tokia praktika buvo priimtina ir teismams.

2011 m. Komisija netinkamai pripažino beveik pusę visų valstybės ir savivaldybių jai pateiktų tyrimų. 2013 m. šis skaičius sumažėjo iki 5 proc. Taigi vos per dvejus metus Komisijos pastangomis šioje srityje įvyko didžiulis kokybinis pokytis.

Konstatuotina, kad esant tokiai situacijai teismų formuojama praktika sukelia nemažai sumaišties Komisijai atliekant koordinacinio institucinių tyrimų dėl interesų konfliktų centro funkcijas. Tampa bereikišme įstatymais įtvirtinta speciali Komisijos kompetencija

duoti pavedimus, atsižvelgiant į teismų apibrėžtas įgyvendinimo galimybes, iš esmės lemiančias privalomą visų jau atliktų tyrimų ir priimtų sprendimų pakartotinį tyrimą Komisijoje.

Mūsų nuomone, tokią padėtį būtina nedelsiant keisti, inicijuojant aiškesnį šiuos santykius reglamentuojančių teisės aktų tobulinimą.

2.3. REGISTRUOTOS LOBISTINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪRA

Komisija 2013 m. į lobistų sąrašą įtraukė tris naujus (1 juridinį ir 2 fizinius) asmenis, ir sustabdė trijų lobistų, privaloma tvarka nepateikusių ankstesnių metų ataskaitų, veiklą. Iš pastarųjų trijų lobistų tik vienas, pakartotinai paragintas, vėliau pateikė veiklos ataskaitą. Kitų dviejų lobistų, taip ir nepateikusių prašomų ataskaitų, veikla Komisijos sprendimu nutraukta. Ją atnaujinti bus galima ne anksčiau nei po penkerių metų.

Lobistai apie savo veiklą visuomenei atsiskaito tik kalendoriniams metams pasibaigus, kai ši informacija jau dažniausiai būna praradusi aktualumą. Todėl pagrįstai kyla klausimas, ar Lobistinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostata nėra vien formali ir ar gali tinkamai užtikrinti šio įstatymo tikslų – lobistinės veiklos skaidrumo ir viešumo – įgyvendinimą?

Komisija teikia pasiūlymą Lobistinės veiklos įstatyme įtvirtinti prievolę lobistinę veiklą vykdančioms asmenims deklaruoti ne jau pasibaigusius ir istorija tapusius, bet aktualius duomenis apie esamuoju metu vykdomus užsakymus, nurodant lobistinės veiklos užsakovus ir teisės aktus, kuriems daroma įtaka. Manytume, kad tokia informacija turėtų būti nedelsiant deklaruojama elektroniniu būdu ir skelbiama Komisijos interneto svetainėje www.vtek.lt

Ataskaitiniais 2013 metais lobistinę veiklą realiai vykdė 8 lobistai. Pagrindinės jų veiklos kryptys – įstatymų pakeitimai ir jų projektai, teisės aktų analizė, konsultacijos ir atstovavimas lobistinės veiklos užsakovų in-

teresams.

Registruoti lobistai darė įtaką dešimčiai Lietuvos Respublikos įstatymų:

Siekta pakeisti teisės aktus, darančius tiesioginę įtaką jų užsakovų interesams. Pabrėžtina, kad per legaliai veikiančius lobistus savo tikslų siekė ir lobistinės veiklos neįregistruotos asociacijos bei viešosios įstaigos.

Reikia tikėtis, kad Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimu sudaryta darbo grupė Lobistinės veiklos įstatymui patobulinti, kurioje dalyvauja ir Komisijos atstovas, atsižvelgs į ankstesnių metų Komisijos ataskaitose nurodytas šiuos santykius reguliuojančio įstatymo spragas. Jų nepašalinus nebus įmanoma kontroliuoti šešėlinio interesų grupių bei asmenų poveikio teisės aktų leidybai, o Komisija ir toliau bus priversta prižiūrėti tik nedidelę dalį gera valia pasiviešinusių (legalių) lobistine veikla užsiimančių asmenų ir skelbti jų formalias, nebeaktualias veiklos ataskaitas.

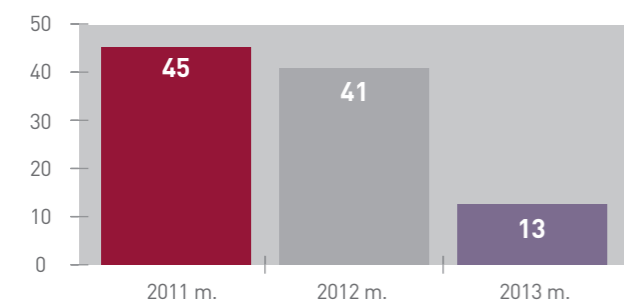
2.4. TEISMUOSE NAGRINĖTOS BYLOS

Ataskaitiniais metais teismuose nagrinėtos 43 administracinės ir civilinės bylos. Mažiau nei pusė jų (20) baigtos priimant galutinius sprendimus:

- 12 sprendimų visiškai palankūs Komisijai;
- 3 sprendimai iš dalies palankūs Komisijai;
- 5 atvejais Komisijos sprendimai panaikinti.

Iš bendro kalendoriniais 2013 m. Komisijos priimtų sprendimų skaičiaus asmenų netenkino mažiau nei 10 proc. Dažniausiai apskundžiami asmenims tiesiogiai nepalankūs Komisijos sprendimai – 2013 m. kas ketvirtas. Pateiktame grafike vis dėlto matoma akivaizdi tendencija kasmet vis rečiau skųsti teismams Komisijos priimamus sprendimus:

Su Komisijos sprendimais nesutiko

2013 m. tris kartus į teismus kreipėsi pati Komisija, prašydama, kad asmenys, pripažinti pažeidę Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo draudžiamąsias bei įpareigojamąsias nuostatas, būtų patraukti administracinėms atsakomybėms. Atskaitos pateikimo metu bylos kol kas nebuvo išnagrinėtos. 2013 m. taip pat tris kartus pati Komisija kreipėsi prašydama už Įstatymo draudžiamųjų ir įpareigojamųjų nuostatų pažeidimus skirti asmenims administracines nuobaudas.

Teismas, panaikinęs penkis Komisijos sprendimus, keturiais atvejais konstatavo, kad interesų konfliktas nustatytas nepagrįstai, vienu atveju panaikino Komisijos 2012 m. sprendimą dėl visų valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačių deklaracijų pripažinimo viešomis. Pabrėžtina, kad dar iki teismui pradėjus nagri-

nėti bylą iš esmės sprendimą dėl deklaravimo Komisija pakeitė pati, savo iniciatyva.

Atstovaujant teismuose dėl Komisijos priimtų sprendimų kyla tokios grėsmės:

- **ilgas teisminis procesas**, trunkantis nuo pusės iki dvejų su puse metų. Tokia bylų trukmė daro neigiamą poveikį teisingumo įvykdymui ir tarnybinės etikos nuostatų prevencijai;

- teismų nenoras leisti Komisijai naudotis ir net susipažinti su bylose esančia **įslaptinta informacija**, galinčia tiesiogiai įrodyti vienokį ar kitokį pareigūno elgesį. Tai sudaro sąlygas neigiamai Komisijos įvertintiems asmenims išvengti atsakomybės;

- **neuosekli teismų praktika**, kai iš esmės analogiški atvejai vertinami skirtingai (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. vasario 21 d. sprendimą adm. byloje Nr. A602-230/2013 ir 2013 m. spalio 7 d. nutartį adm. byloje Nr. A662-1566/2013).

2013 m. Komisijos sprendimus tikrinę teismai, mūsų manymu, pateikė ir reikšmingos praktikos dėl:

- Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje **įstatymo subjektų**, pripažinus, kad subjektais laikytini ir autonomiją turinčių aukštųjų mokyklų vadovai (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. sausio 29 d. nutartis adm. byloje Nr. A143-72/2013);

- **neformalizuotų asmeninių ryšių**, nurodžius, kad „pareigos deklaruoti privačius interesus nešalina tai, kad valstybinėje tarnyboje dirbantį asmenį su kitu asmeniu sieja neformalus giminystės, šeimos ar verslo santykiai“ (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 28 d. nutartis adm. byloje Nr. A552-2044/2013). Taigi teismas privataus intereso egzistavimą sieja ne tik su formalizuotais santykiais, bet ir su faktiniais ryšiais. Neformalus bendravimas socialiniuose tinklalapiuose taip pat pripažintas elgesiu, kurį galima vertinti tarnybinės etikos nuostatų ir interesų konfliktų požiūriu (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gruodžio 11 d. nutartis adm. byloje Nr. A525-1962/2013);

- **deklarotinių duomenų**; išplėstinės teisėjų kolegijos manymu, egzistuoja skirtinga deklarotinių privačių interesų duomenų apimtis, priklausomai nuo to, ar deklaracija pildoma pirmą kartą, ar tikslinama jau pateiktos deklaracijos pagrindu. Todėl asmuo neprivalo patikslinti privačių interesų deklaracijos duomenimis apie aplinkybes, dėl kurių neatsiranda ar nepakinta asmens privatūs interesai (Lietuvos vyriausiojo adminis-

tracinio teismo 2013 m. spalio 17 d. sprendimas adm. byloje Nr. A492-607/2013);

- **elgesio savikontrolės**, pabrėžus, jog įpareigojimas tarnautojams elgtis taip, kad nekiltų abejonių, jog yra interesų konfliktas, tik pačiam asmeniui sukuria tiesioginę prievolę būti sąžiningam, atsakingam ir savikritiškam (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. sausio 29 d. nutartis adm. byloje Nr. A143-72/2013);

- **bendrojo pobūdžio (norminių) teisės aktų**, pripažinus, kad juos rengiant, svarstant ir priimant taip pat gali kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktas (Lietuvos

vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 10 d. sprendimas adm. byloje Nr. A525-998/2013);

- **apribojimų pasibaigus tarnybai**, konstatavus, kad buvusio valstybės tarnautojo vadovui nesuteikta teisė nustatyti draudimo vienerius metus įsidarbinti („atvėsti“) įmonėje, kurią tas tarnautojas eidamas pareigas kontroliavo, išimtį. Tokią išimtį atskirais atvejais gali nustatyti tik Komisija (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A520-655/2013).

PASIŪLYMAI

Apibendrinami tai, kas yra išdėstyta šioje Komisijos 2013 m. nuveiktų darbų ataskaitoje ir siekdami dar labiau pagerinti institucijos gebėjimus užtikrinti tarnybinės etikos nuostatų laikymąsi valstybinėje tarnyboje, atitinkamus sprendimus priimantiems asmenims siūlytume apsvarstyti galimybes:

1. Parengti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo II skirsnio pataisas, nustatant:

- 1.1. privačių interesų deklaravimo tikslus;
- 1.2. baigtinį privačius interesus deklaruoti privalančių subjektų ratą;
- 1.3. elektroninį privačių interesų deklaravimą;
- 1.4. deklaruotinių duomenų apimtį ir viešumo ribas.

2. Neatidėliotinai skirti tikslinį biudžeto finansavimą, būtiną privačių interesų deklaravimo sistemos funkcionavimui užtikrinti, asmens duomenims apsaugoti ir šioms funkcijoms įgyvendinti reikalingiems papildomiems specialistams įdarbinti.

3. Griežtinti administracinę atsakomybę už teisėtų Komisijos reikalavimų nevykdymą ir ignoravimą jai atliekant tarnybines funkcijas.

4. Komisijai suteikti realias įstatymines galias, finansines ir administracines sąlygas, valstybiniu mastu, greta kontrolės funkcijų, koordinuoti ir kitų institucijų vykdomas prevencines priemones. Tam reikalinga:

- 4.1. parengti ir patvirtinti Valstybės tarnautojų elgesio kodeksą, nustatantį aiškius etikos principus, neprikaištingos reputacijos sąvoką, atsakomybės mechanizmus, - realias teisinio poveikio priemones už jo reikalavimų pažeidimą.

4.2. Valstybės ir savivaldybių institucijų vadovams nustatyti imperatyvią pareigą prižiūrėti, kad jiems pavaldūs darbuotojai laikytųsi tarnybinės etikos reikalavimų, numatyti vadovų atsakomybę už šios prievolės nevykdymą.

4.3. įtvirtinti privalomus nuolatinis mokymus (taip pat ir atsiskaitymus už juos) įvairių kategorijų tarnautojams tarnybinės etikos ir interesų konfliktų prevencijos temomis, Komisijai priskiriant koordinacinę funkciją.

4.4. Neatidėliotinai skirti tikslinį biudžeto finansavimą šviečiamajai Komisijos veiklai – mokymo priemonėms ir technikai įsigyti, o taip pat - šioms funkcijoms įgyvendinti reikalingiems papildomiems specialistams įdarbinti.

4.5. VTEK įstatyme įtvirtinti nuostatą, suteikiančią Komisijai specialią kompetenciją priimti sprendimus dėl valstybinėje tarnyboje nebedirbančių asmenų, jeigu tyrimas pradėtas jiems tokį statusą dar turint, o nuo skundžiamų veiksmų nėra praėjęs trejų metų terminas.

5. Spręsti klausimą dėl realių poveikio teisės aktų leidybai priežiūros (stebėsenos) mechanizmo, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojančios Lobistinės veiklos įstatymo nuostatos įpareigoja kontroliuoti tik oficialiai registruotą lobistų veiklą.

6. Komisijai, prisidedančiai gerinant viešojo valdymo sprendimų ir visuomenei teikiamų paslaugų kokybę, suteikti teisinės, administracines ir finansines sąlygas sukurti tarnybinės etikos standartą (infrastruktūrą) bei specializuotų mokymų ir žinių patikrinimo (testavimo) koncepciją.

